

66992

Za dragocenim korenem.

(Iz življenja kitajskih pogozdnikov.)

Povest A. Ja. Maksimova.

Poslovenil I. P.

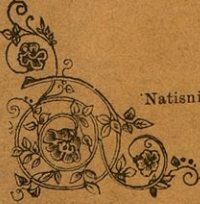

Posebni natis iz „Slovenskega Naroda“.

V Ljubljani, 1885.

Natisnila in založila „Narodna Tiskarna“.

Za dragocenim korenem.

(Iz življenja kitajskih pogozdnikov.)

Povest A. Ja. Maksimova.

Poslovenil I. P.

Ivan Pindar

(Ponatisneni listki iz „Slovenskega Naroda“.)

Ivan Vrhovnik

V Ljubljani, 1885.

Natisnila in založila „Narodna Tiskarna“.

66992

I.

Hrbet Sihote Alin.

Po bregu japonskega morja, doli ob Usurijskem kraji, drži nad dva tisoč vrst daleč temna, tajinstvena, popolnem še neznana vrsta holmov, katerih srednja visočina ne presega treh tisoč čevljev nad morsko gladino. To je hrbet Sihote-Alin, po besednem prevodu „Temne gore“. Hrbet Sihote-Alin drži od jugozapada na severni vzhod. Na severu se razprostira do reke Amura — te ogromne glavne vodne poti Vzhodne Sibirije, na jug se širi ravno v tej meri do zaliva Petra Velikega, na katerega bregovih stoji naša predstraža trdnjava Vladivostok. Bližajoč se zalivu Petra Velikega, premeni Sihote-Alin svojo mer, in obrne se sprva k severozapadu, potem k zapadu in nazadnje, ognivši se zaliva, drži k jugozapadu, h korejskim mejnim goram in se združi z drugim hrbtom Šan-Alin ali „Belimi gorami“. Hrbet Sihote-Alin še ni dovolj preiskan, če tudi se je že večkrat to poskušalo. Iz daljave je

hrbet podoben razburkanemu in pri tej priči okamenelemu morju. Pred seboj vidite gromado gorskih vrhov, nakupičenih drug na drugim in v svojih obri-
sih jako podobnih morskim valovom. Kolikor bolj se približaš temu okamenelemu morju, tem bolj zgi-
neva jednoobraznost prizora; vrhovi holmov dobivajo bolj določeno obliko in dobro se razločujejo na temno-
modrem nebu. Pred nami ni več otrpnelo morje, ki utruja pogled zaradi svoje jednoobraznosti, ampak divna panorama posamič stoječih, veličastnih vrhov, najrazličnejše velikosti, obrisa in oblike, vrhov, ovenčanih s košatimi vrhi velikanskih ceder, brstov, mecesnov, smrek in jelk. Bregovi holmov pokriti so s temnim zelenjem starih hrastov, ki očarujejo oči s svojim veličjem in močjo. Pod holmi rasto gosti razkošni gabri, palmom podobni dimorfanti, črne in bele breze, orehi, javorji, lipe in črešnje. Te gozde preprega gosto grmovje iz lespedend, kozje brade, akacij, belega in črnega trnja, divjega dišega jasmína, gadovega lesa, krušine, skozi katero moreš priti le s sekiro v roci. Divja vinska trta ovija se mej tem mnogoštevilnim drevjem in zakriva s svojim svetlozelenim listjem vsak prazen kotiček. Tu

leži po mastnej, vedno vlažnej zemlji, kakor mehka, krasna preproga, tam se pa smelo vzdiguje na drevje ter se po njem ukusno in fantastično ovija.

Hrbet Sihote-Alin vleče se kot nepretrgana veriga od velikega Amura blizu do Korejskega poluotoka, vedno vstrič morskemu bregu in oddaljšajoč se od reke Usuri, katera teče od juga proti severu. Stranski odrastki hrbta držé prav do Japonskega morja in se znižujejo v vodo kot strmi obrunki in skale, katere očarujejo pogled s svojo krasoto. Z morskega dna se vzdigujejo kvišku nad tri tisoč čevljev nad morsko gladino, tu naupične od viharjev oglajene skale, tam fantastične bazoltove palače in gradovi s stolpi, vrati in velikanskimi oboki, tu zopet čarobne zgradbe čudovitega, prirodnega stavbarstva . . . Semtrtja se pa odrastki hrbta Sihote-Alin polagoma znižujejo k morju kot peščeni skladi, in so priljubljeno pribežališče brezštevilnih tropov najrazličnejših morskih ptic. Od solnčnega vzhoda do zahoda vije se množica tonovšic in morskih sluk nad temi nesrečnimi melinami, pobirajoč školjke, katere je popustila uslužljiva oseka, in rezko ter glasno kriče po zraku. Neskončne vrste rac, gosij

in labudov letajo z jedne klečati na drugo. V zraku sliši se od mahanja več deset tisočev perot nekaj neprestan šum in žvižg, kakor bi v zgornjih slojih ozračja vršila se kaka borba, kipelo kako čudno življenje. Lepozvočni glasovi labudov mešajo se z rezkim gaganjem gosij, krekanjem rac, žvižganjem morskih sluk in plakanjem tonovšic. Nad vso to šumljivo ptičjo družbo, plavajo visoko pod nebom orli, sokoli in pomorski orli, iskajoč z bistrimi očmi žrtev mej temi zračnimi prebivalci. V globini majhnih zalivov se ponosno sprehajajo po peščenem bregu dolgonoge čaplje, žrjavi in gracijozni flamingi. Kipeče življenje, očarajoče vsakega s svojo divjo nebrižnostjo A v globokih dolinah in soteskah tajinstvenega Sihote-Alina vlada nekako daveče in srce stiskajoče molčanje. Ravno tako kakor bi nobeno bitje ne oživljalo gozdnih gošč, kakor bi pod nepredrljivimi svodi lesov ne bilo nikakega življenja. . . . Slišati ni niti žvrgolenja in petja ptičev. Stoletna drevesa, omotana z ovijajočimi se rastlinami, otožno gledajo okrog in majajo s svojimi vrhovi. Povsod razprostira se mračni, gost gozd, katerega se še ni dotaknila človeška roka. . . Pov-

sod grobna tišina! . . . Vender v tem tihem gozdu kipi neizmerno življenje, življenje skrito, boječe, previdno in h kratu strahovito, napolnjeno s krvavimi epizodami, divje in svojeobrazno. . . Na tisoče koz, zubrov, jelenov, srn in antilop se bojazljivo skriva pred roparskimi zvermi, začeniši z bengalskim tigrom, krvoločnim pantrom, besnim risom, končavši s črnim in rudečim volkom, pred katerim imajo mnogi nekak vražen strah. . . Pa vse to stvarstvo uporno molči. Jedni se boje s kričanjem obrniti nase nevarno pozornost roparjev; ti se pa prizadevajo zadrževati svoje rjojenje, da ne bi odpodili plena. Če se začuje v tej gošči kak krik, je to ali obupljivo ječanje žrtve, ali pa krvoželjno renčanje kake ropne zveri nad kakim jelenom, zubrom ali srno, katero je dobila v kremplje. . . Žrtva pa kmalu utihne onemogla v neravnej borbi, in zopet navstane tajinstvena, daveča tišina, kakor bi bili ti brezumni gozdi, mračne soteske, doline in propadi — bivališče nemih senc.

II.

Čudodejni koren.

Hrbet Sihote-Alin ima neizmerne zaklade. Rudninska bogastva so basnovita: na katerem koli mestu treba je samo z lopato razriti zemljo. Zlato je povsod razsejano z radodarno roko prirode. V bolj dostopnih krajih so dobivali zlato že nekaj stoletij Kitajci in ga dobivajo še sedaj, ne da bi to kaj ovirala tamošnja uprava. . . Ali bi bilo tudi mogoče jih kaj ovirati, ko za največ zlatih jam in zlatonosnih potokov ve le pest kitajskih pustolovcev, kajti zlato imejoče plasti so raztresene po krajih, čisto neznanih, nepreiskanih, kateri nimajo nikakih potov razen tajinstvenega labirinta zverinskih stezâ.

Pa gorski hrbet Sihote-Alin ne vabi kitajskih pustolovcev toliko s svojim zlatom, kakor z majhnim čudodejnim korenem žen-šen, ali človeku podobnim korenem*), kateri ozdravi po mnenji Kitajcev vse bolezni, zlasti izgubo močij in sušico. Ta rast-

*) Beseda „žen-šen“ pomeni v pobesednem prevodu človeku podoben koren. Kitajci zato tako imenujejo to zdravilno rastlino, ker je nje koren po obliki jako podoben človeku. Ta koren cenijo jako visoko in hranijo kakor talisman.

lina, ki pripada k rastlinski rodmini aralij; raste divja v globokih senčnatih gozdnih soteskah Sihote-Alina. Cenijo jo mnogo višjo kakor zlato. Žen-šen je predmet, kateri neprestano marljivo iščejo. Predrzní kitajski pustolovci smelo zahajajo v najnevarnejše kraje Sihote-Alina, kjer žive v vsakeršnih nevarnostih in pomanjkanji. Korenina žen-šen ne ljubi solčne svetlobe. Raste samo v globokih, divjih soteskah, sredi najgostejše hoste, v katerej biva vedni mrak in molčanje. Solčni žarki nikdar ne prideró v to tajinstveno goščavo. Vlažna, debela prst se tu nikdar ne posuši. Mastna črna zemlja je tú vedno pokrita z debelo odejo gnijočega listja. Hudi rumenorujavi medvedje bežé ob vročem letnem času v ta vedno hladna pribežališča in se zarijejo pred vročino v vlažno odejo odpalega listja. Bengalski tiger lazi okrog teh zapeljivih mest, vabečih srne, zubre in antilope. V vrhah košatih brestov, cedar in gabrov se skriva krvoločni panter. Poleg tega roparja zalezujeta plen ris in divja mačka. Tropi rudečih volkov brodijo okrog po goščavi in plašljivo poslušajo vsak sumljiv krik ali šum. Bojé se srečati se s kakim silnejšim roparjem in po-

trpežljivo zalezujejo svoj plen. Ako ni plena, pobero ostanke krvavih poedin bengalskega tigra pantra ali medveda. Včasih pa tudi raztrgajo kakega bolj shujšanega, bolnega ali pa ranjenega sobrata in napolnijo prazne želodce z njegovim trdim, suhim in žilastim mesom... Strašno je človeku sredi teh zverin. Brez vsega varstva je. Sovražniki so okrog njega in nad njim, prekanjeni, neprizanesljivi. Življenje človeka v goščavi hrbta Sihote-Alin je podvrženo tisočerim nevarnostim. Pa vender želja dobiti čudodejni koren žen-šen privleče v te goščave mnogo kitajskih pustolovcev. Življenje tvegajo zaradi majhnega ozlastega korenčka, ne nad poldrugi palec debelega, kateremu predsodek pripisuje velik pomen v človeškem življenji; pripisuje mu zanesljiva svojstva, da pomladi razrušene organizme in njim vrača moč. Vrednost žen-šena je res basnovita. To je nekak dragocen kamen, demant daljnega vztoka, katerega dobivanje stane večkrat človeško življenje. Srečni so, kateri dobé žen-šen kajti po gostem obogaté!*) Žal da je tako srečnih

*) Vsak funt divje rastočega korena „žen-šena velja“ 200.000 rubljev. Vrednost korena, ki so res zelo podobni človeku, je pa naravnost basnovita.

le malo, ker je koren jako redek. Večkrat se pri-
godi, da ga cela družba iskateljev več mesecev za-
man išče, potem se pa vrne domov s praznimi ro-
kami, ko so že v gošči zgubili nekaj tovarišev.

III.

Iskatelji žen-šena.

Približal se je večer. Skoro tropična vročina
umaknila se je hladnosti večernega zraka. Solnce
skrilo se je že za okrožujoče holme in prečudno
zlati njih obraščene in temne vrhove. Po zvitej
jedva vidnej zverinskeji stezi stopata dva človeka.
Po nekaterih vnanjih znamenjih možno je spoznati,
da ta dva človeka pripadata k številu predrznih
kitajskih pustolovcev, — neutrudljivih iskateljev
„žen-šena“. Pustolovca plazila sta se po vseh štirih
po goščavi in si s trdom delala pot mej zamotano
vinsko trto, leševjem in bojarikami. Svetli žarki
zahajajočega solnca zgublajo se nekje v visočini, v
vrhovih stoletnega drevja. Pod nepredrljivim obo-
kom gostega listja pa vlada tajinstvena polutema . . .
Naprej stopal je s sekiro v roci visok, širokopleč,
postaren Kitajec in s spretnimi mahljaji sekire se-

kal zamotane veje grmovja. Na hrbtu mu visi na priprostem jermenu puška s prižigalnico in lahkim lesenim kopitom. Za širokim pasom iz jirhovine imel je na desnej strani zataknen velik kriv nož. Na mišičnatem, kozavem obrazu brala se mu je velika predrznost. Na levem lici imel je jedva zaceljen dolg krvavorudeč obrunek. Jeden konec obrunka izgubljal se je za ušesom v grdih kosmih gostih las, drugi se je pa zlival z levim oglom tankih usten, katere so jedva pokrivale redke, ščetinaste brke. Ta obrunek dajal je njegovemu nagubančenemu obrazu brez brade, ako si ga gledal od leve strani, zversk, zopern vid. Videti je bilo kakor bi na zdravih plečih Kitajca držala se glava kake pošasti s strašnim, do tilnika držečim žrelom. Gosti lasje pustolovca visé izpod klobučinaste okrogle kape v brezobraznih kosmih, posivelih od prahu. Kite, najkrasnejšega lišpa in ponosa vsakega podložnika bogdihana, ni imel; to kaže, da visoki, postarni Kitajec ni bil drugzega kakor lõhu, ubežen prisiljenec, ki je bil za hudodelstva poslan v severno Mandžurijo in jo potegnil od tam čez mejo na rusko zemljo . . .

Nekoliko korakov za lohu-om stopal je mlad, korenjašk dečak, po obrazu bolj podoben kakemu Mandžurcu, kakor Kitajcu. Na širokih plečih nosil je, kakor je bilo videti, nedavno ubito srno, kate-rej je iz okrvavljenega boka kapljala na stezo ru-deča kri. Dolga, lepo spletena kita, akuratno zvita pod klobučinasto kapico, pričala je, da mladi deček še ni z ničemer obrnil nase pozornosti kitajskih uradnikov. Obraz njegov kazal je nekako dobro-dušje, ki je lastno fizično nadarjenim naturam, ki ne poznajo svoje sile in krepkosti. Videlo se mu je, da je vreden potomec predrznih zavojevateljev kitajske države. Vse njegovo orožje bil je kriv nož, ki mu je visel na hrbtu za pas v usnjatih nožnicah. S tem nožem je Li-fu (tako je bilo dečaku ime) že nedavno doma rezal samo čebulo in česenj, sedaj mu je pa jedina obramba, ako ne štejemo njegovih krepkih, gibčnih, rekli bi jeklenih mišic, proti roparskim zverinam v gošči.

Li-fu prišel je sem v ta gozd popolnem slučajno. Do dvajsetega leta je mirno živel v hiši svojega očeta na bregu jezera Hanka, baval se s kmetijstvom in ribjim lovom. Življenje mu je teklo

mirno, brez skrbij in razburjenja. S svojo osodo bil je zadovoljen, zlasti, odkar je iz Ningutu-a prišla v gosti k sosedu Tu-čanu njegova lepa nečakinja, prekrasna Ljaj. Seznanil se je on z deklico in zaljubil se v njo. Li-fu še prej ni videl družih žensk kakor svojo mater. Minulo mu je nekaj časa. Ljaj odgovorila je na njegovo ljubezen z ljubeznijo in mlada človeka sta sklenila vzeti se. Li-fu in njegovi roditelji so prosili Tu-čana za roko njegove nečakinje, a ta bil je trdovraten in je zahteval za njo toliko kupnino, da so mladima človekoma kar povesile se roke in je izginilo vsako upanje na vspeh. Li-fu začel je žalovati. Lotila se ga je neumna misel, da mora obogateti, naj stoji kar koli, s kakimi si bodi sredstvi pridobiti si deset telj (dvajset srebrnih rubljev), kolikor zahteva Tu-čan. Deset telj bila je zanj, ki še nikoli ni videl niti srebrnega drobiža, tako velikanska vsota, da se mu je zdelo, da je ni moč pridobiti. Slučaj mu je odkril oči in mu pokazal izhod iz tega težkega položaja. Nekdaj je v hišo njegovega očeta zašla družba klatežev, ki so bili na potu čez reko Ussuri, na rusko zemljo.

Prvi pot v življenji je Li-fu zaslišal pripovedke o basnovitih bogastvih hrbta Sihote-Alin, pripovedovanje o čudodejnem korenu žen-šen, ki je dražji kakor zlato. Po odhodu te družbe, se je v Li-fu-u v glavi porodila po nedolgem premišljevanji predrzna misel, da bi se pridružil tej družbi in poskusil srečo. Srečen izid tega podjetja mogel bi ga za vse življenje zvezati z ljubljeno Ljaj in to je odločilo vse. O tem ni govoril z očetom ali materjo niti besede, pa tudi deklici tega ni povedal, ampak vzel je jedino orožje, katero je bilo v očetovej hiši, nož namreč, in hitel je po sledu za prejšnji dan odšlo družbo iskateljev žen-šena. Celi teden lazil je lačen po gozdu, dokler ni došel znanih klatežev, ki so že bili prišli na drugi breg reke Ussuri. Klateži večinoma pobegli zločinci, osem po številu, vsprejeli so Li-fu-a. Dobro so opazili njegovo korenjaško postavo in po pravici mislili, da Li-fu more biti na tem težkem potovanju zastonj in dobra tovarna žival. In res je on popolnem opravičil njih nade. Obložen z živežem in družimi stvarmi je potrpežljivo in moško od solnčnega vzhoda do zahoda na svojem širokem hrbtu nosil breme, ne da bi bil kaj godrnjal, goječ

samo nado, da pride do slovečega hrbta Sihote-Alin. . . . Celih štirinajst dnij bredli so pustolovci po grmovji, po katerem je bilo jedva mogoče priti dalje, dokler neso prišli do tajinstvene soteske, v katero sta doli lezla Li-fu in njegov tovariš Hun-Ljan. Na poslednjega bila je prišla vrsta, da ga je vodja družbe poslal na lov, da kaj dobi za potrebno hrano. Za pomoč so mu dali kakor tovarno žival potrpežljivega, pokornega Li-fu-a. Ubivši srno, zvalil jo je Li-fu celo na svoja široka vleča, in hitel s svojim tovarišem k stanišču, k lačnim klatežem, ki so že težko čakali, da se vrne lovec. Vajene noge lovcev, obute v nekake opanke iz polustrojene kože so tiho stopale po zvitej stezi, ki je strmo peljala s kupli podobnega vrha holma v globoko vlažno sotesko. Hun-Ljan je spretno s sekiro delal pot za svojega tovariša, ki je bil težko obložen. Solnce je že bilo popolnem zašlo, ko sta lovca prišla na majhno tratino, sredi katere je svitlo gorela grmada. Okrog so sedeli iskatelji žen-šena in čakali, da se tovariša vrneta z lova. Nagel prihod Hun-Ljana in Li-fu-a ni napravil nikakega vidnega utisa okrog grmade. Apatično so ulekli dalje iz majhnih pipic nabasanih

namesto tabaka s posušenim in na drobno zrezanim listjem rastline daljda-mo, še ganili se neso. V tem se je pa reševalo važno vprašanje, ali se bode posrečilo utolažiti glad, ali bodo pa morali kakor včeraj lačni zaspati. Surovi, grdi obrazi iskateljev žen-šena, katere je svetlo obseval plamen grmade, bili so bolj podobni maskam, kakor pa obrazom živih ljudij, tako brez strasti in brez življenja so bili. Hun-Ljan stopil je h grmadi, hitro sel na pete, prijel s trdimi rokami goreč ogelj in molčé zakuril pipo, katero je izulekel iz dolgega mešička, ki mu je spredaj visel na pasu. Potem je pa lakonično zamrmral, ne da bil obrnil se h komu.

— Ustrelil . . .

— Tuko! spregovoril je ravno tako lakonično Li-fu in vrgel srno s pleč skoraj naravnost na grmado. Ko je obrisal pot s tolstim rokavom svoje halje, usel se je tudi k ognju na pete in počasi ravnodušno zakuril pipo.

IV.

Iskatelji.

Jeden klatežev je ustal, stresel iz pipe pepel in leno stopil k srni, katero je Li-fu tako nebrižno

vrigel na tla. To bil je izbrani starejšina te družbe, siv Kitajec, Lonhou, skušen, predrzen klatež, skušil je v svojem življenji mnogo težav, zgubil je tudi kito zaradi nekega večjega zločina. Nad dvajset let je vsako pomlad hodil v tajinstvene gošče Sihote-Alina in skoraj vselej se je vrnil z dobrim plenom. Lonhou-a slavili so njegovi tovariši, da dobro pozna sotesko in njene tajnosti. Vnanja znamenja mest, kjer se nabaja žen-šen, bila so mu na drobno znana. Dobro je vedel, pri kakih vnanjih pogojih raste, na katerih mestih se dobiva in kako se ohranijo v njem vsa dobra svojstva. Lonhou se je odlikoval s svojo neutrudljivostjo, energijo in pogumom, včasih bil je celo neumno predrzen. Svojega življenja ni dosti cenil, pripravljen je bil žrtvovati na vsakem koraku. Nevarnosti so rodile v njem nekako ravnodušnost k življenju. Nekolikokrat je že Lonhou-ovo življenje viselo na lasu. Vse njegovo telo bilo je olepšano z obrunki davno že zaceljenih ran. Obraz predrznega iskatelja žen-šena bil je zdelan, da ga ni bilo moči spoznati. Brez levega ušesa, z raztrgano, takoimenovano zajčjo ustno, z izdrtim desnim očesom bil je Lonhou zares strašen. Ta po-

škodovanja dobil je Lonhou pred več leti, ko se je bil srečal z velikanskim črnim medvedom, ki mu je bil zlomil tudi jedno rebro. K sreči so bili prišli njegovi tovariši in ga osvobodili iz objetja razdražene zveri . . . Vse težave in nezgode neso nikakor v Lonhou-u udušile strasti k iskanju žen-šena. Nasproti ga je vsako leto iskal z večjo energijo in vstrajnostjo, kakor bi se hotel odškodovati za dobljena poškodovanja.

Lonhou, še vedno molčeč, izvlekel je nož ter hitro in spretno odrezal od mrtve živali nekoliko kosov.

— Ej, tu imate . . . zakričal je in vrgel vsakemu velik kos mesa kakor psom. Ostale dele srne je pa skrbno obesil na vejo bližnjega probkovega drevesa z visečimi vejami.

Kmalu je sem od grmade slastno dišalo po pečenem mesu. Vsak je pekel za se. Ko so se najeli pečenega mesa, so se klateži začeli razveseljevati. Na njih obrazih se je dokazalo prijetno smehljanje zadovoljenega apetita. Prižgali so pipe in začeli se razgovarjati mej seboj. Jeden iz tovarišev je začel peti s tankim uho trgajočim glasom neko

pesen brez besed. Nekateri bolj trudni so se raztegnili po travi in sladko zaspali. Večerni zrak bil je vlažen, pala je obila rosa. Hun-Ljan pogrnil je po sebi še mokro kožo ubite srne in kmalu zasmrčal, da se je slišalo po vsej tratini, ne zmenivši se za pogovarjanje svojih tovarišev in za otožno pesen. Minulo je več kakor jedna ura. Neutrudljivi pevec je zadosti izlil svojo otožnost v svojej dolgej pesni, umolknil je, raztegnil se po travi poleg svojih tovarišev, ki so že bili pospali. Spali so vsi . . . Čul je samo stražnik Li-fu, ki je bil ta dan na vrsti, da je stražil ležišče. Moral je čuti celo noč in vzdrževati ogenj grmade, da bi zveri ne prišle na tratino. Li-fu je na petah sedel poleg velikega, že zvečer pripravljenega kupa suhljadi in z veliko pazljivostjo gledal v ogenj. Grmada je dajala okrog rudečkasto svetlobo, ki je fantastično obsevala gosto zelenje in grde suhe obraze trudnih klatežev, ki so različno obrnjeni ležali po vlažni travi. Kako čudno raznoobrazje. Strast po dobičku zbrala je na majhnem kosci zemlje v tajinstvenem zatišji mračnega hrbta družbo predrznih, nevarnost in smrt prezirajočih iskateljev, pripadajočih najnižjim razredom Kitaja.

Tu leži znani nam Kitajec, Hun-Ljan — ubežen prisiljenec. Poleg njega se je široko raztegnil po travi bivši vojak Mandžurec Seo-kvi, jedva pokrit z raztrgano lahko letno suknjo iz modre dabi (pavolnatega blaga) in raztrganimi širokimi hlačami, vezanimi pod kolena z irhastimi jarmeni. Ožuljene njegove noge bile so obute v čarke*), v katerih je imel nabasano posvečeno travo ula-cao.***) Pri nogah Seo-kvija, skoro prav pri grmadi je ležal starejšina družbe, čitateljem že znan Kitajec Lonhou. Poleg njega je spal njegov sorodnik Ci-Laj — nekdanj bogat kupec, a sedaj reven, okrog se potikajoč klatež. Pred petimi leti je Ci-Laj imel še veliko trgovino s pomorskim ohrovtom (posebna vrsta morskih rastlin Focus) in trepangi (morskimi črvi Holoturia). Imel je veliko premoženje, okolu 100 čolnov in nad 500 hlapcev. Trgovina Ci-Laja napredovala je dobro, bogatil je; nazadnje so ga pa uničila razna riskovana podjetja.

*) Čarke — čevlje iz polustrojene kože.

**) Trava ula-cao pripada k rastlinski rodini kobulnic. Mandžuri jo prištevajo k trem blagostim (sobol, žen-šen in trava ula), s katerimi je nebo obdarovalo njih zemljo.

Njegova trgovina bila je popolnem razrušena. Postal je, če ne ravno berač, vendar nepremožen podložnik bogdihana. Njegovega bogastva več ni bilo; vse so vzeli njegovi upniki. Ci-Laju ni družega kazalo, kakor poprijeti se dela, kakeršno se mu ponudi. Tedaj vrnil se je njegov daljši sorodnik Lonhou, in ga poprosil, da naj se pridruži iskateljem šen-šena. Nada, zopet obogateti, nada, ki ne zapusti Kitajca v najtežjih trenutkih življenja, je rešila to vprašanje v odobritelnem zmislu in postal je pustolovec. . . .

Ostali štirje pripadali so najnižjim razredom Kitaja. Njih odurna lica kazala so ne izgledljive sledi užganih znamenj za težke zločine. Jedni so se izognili smrtni kazni z begom, drugi so pa odkupili svoje pregrešno življenje z nekoliko teljami, katere so še ohranili v svoji žepih po raztezanji.

Vsi štirje so bili brez kit. Njih gladko ostrigene glave so kazale, da so ravnokar ubežali iz rok pravosodja in naravnost iz ječe ali prognanstva jo potegnili v grmovje gorovja Sihote-Alina. Ko bi jim slekel obleko, samo srajco in hlače, narejene iz modre dabi, vidili bi se sledovih palic. Posebno pi-

san je bil hrbet velikanskega Kitajca Ho, ki je ležal poleg Hun-Ljana. Ta je bil znan ropar, ki je nedavno napravljajal velik strah prebivalcem okolice mesta Ningutu. Njegove roke so bile umazane s krvjo mnogih nedolžnih žrtev. Ubijal je ne zaradi dobička, ampak iz samega veselja do ubijanja, iz same krvoločnosti. Strašno je mučil svoje žrtve. Veselil se je z njih mukami, radoval se je njih predsmrtnih bolečin. Nekolikokrat je prišel v roko mandžurskim oblastvom, pa vselej se je odkupil in zopet nadaljeval svoja ropanja, maščevaje se nad tistimi, ki so bili krivi, da je prišel v zapor. Dosegel je vrhunec svojim grozovitostim.

Sklenili so narediti konec nadaljnim grozodejstvom Ho-a in zgrabiti ga, odvzeti mu možnost, da bi izvajal daljna zločinstva. Res so ga prijeli, in sicer že petikrat. Obetanje dobre odkupnine ni pomagalo, in zadela ga je ostra, pa popolnem zaslužena kazen: odsekali so mu desno roko pri komolci, odrezali ušesa in poslali v najoddalnejši del Mandžurije. Zlodejec ubežal je s kraja pregnanstva pri prvi priložnosti. Ker se ni mogel baviti s prejšnjim svojim poslom, pridružil se je iskateljem žen-

šena. Njegovej zverskeji nravi ugajale so strašne nevarnosti in pomanjkanja. V temni gošči, sredi ropnih zverin, bil je Ho v svojej sferi. . .

Ostali trije beguni bili so dostojni tovariši Ho-a. Pripadali so k številu razupitih zanikrnežev, na svojih obrazih imeli so užgana znamenja, dobljena za razna zlodejstva. Kdo so bili, odkod, kaka zločinstva so zakrivali ni nikdo iz družbe vedel, in tudi ni želel vedeti. Po že davno ustanovljenem običaji nema noben klatež pravice povpraševati svojega tovariša po njegovem prejšnjem življenji. Združili so se v jedno zadrugo, izbrali svojega starejšino, da bi se mogli vspešno braniti proti zverinam in drugim iskateljem.

Skušeni, v grmovji osiveli, Lonhou, izbran za starejšino, imel je po ustanovljenem običaji veliko, skoro neomejeno oblast, mogel je celo k smrti obsoditi vsakega, ki bi bil kaj storil, kar bi bilo škodovalo varnosti družbe in njenih članov. Bil je nekak neomejen vladar, kateremu so se vsi pokorili, vsako nepokorščino je starejšina ostro kaznoval. proti njegovim odredbam ni bilo nikake pritožbe, Starejšina pa ohrani svojo oblast le tako dolgo, do-

kler je večina družbe na njegovej strani. Če nema več večine, ga lahko zamene, kadar hočejo, s kakim drugim. Pa kaj še, odstavljen starejšina je celo lahko obsojen in ostra kaznovan za njegovo prejšnje postopanje proti družbi. Očividno je, da je moral Lonhou pri takih „kočljivih“ razmerah opravljati svoj posel z velikim taktom, da bi se ne zameril svojim tovarišem. Sicer so pa drugi preveč čutili, večje sposobnosti Lonhou-a, da bi bili kaj storili proti njemu. Iskatelji žen-šena so dobro vedeli, če je on pusti v neznani goščavi, da bodo od njih ostala samo okrvavljena trupla. Lonhou imel je železen značaj in znal je v družbi ohraniti red in potrebno disciplino. Če tudi je bil majhen in stisnena trupla, vendar je imel jeklene mišice, s katerimi bi se ne bile mogle meriti niti mišice velikana Ho. V tej sili tičala je tajnost njegove oblasti nad tako družbo.

V.

Ponočni napad.

Bilo je že blizu polnoči. Li-fu je še vedno sedel pred grmado in semtertja na njo priložil suhljadi. Plame grmade je semtertja skoraj ugasnilo,

potem pa z vso silo zopet vzplamtelo in sipalo iskre po listji in vlažni travi okrog. Vladala je tišina, katero je motilo samo jedva slišno pokanje goreče suhljadi. V tej tišini se je Li-fu-u začel usiljevati spanec. Zastonj je premagoval dremoto, ki se ga je polastovala. Silno truden od prejšnjega dne, ni mogel več premagovati se, ulegel se je s prsi na kup nabrane suhljadi in zadremal. . .

Minula je več kakor jedna ura. Grmada je jedva še tlela. Li-fu je pa še vedno dremal, v prijetnej tišini, katere ni ničesar motilo. Sluh njegov je pa postal še ostrejši, kakor bi se bila vsa njegova duševna delavnost združila v glavi. Pri tej priči se je pretrgalo njegove dremanje. . . Iz hoste se je zaslišalo zategneno mijavkanje, podobno mačjemu, in utihnilo nekje v bližini. Li-fu bil je takoj na nogah, ves tresoč se od strahu! Tih in prestrašen uprl je razširjene očesne punčice na to mesto v gosto, kjer je mislil, da je strašni vrag in . . . otrpnel je od strahu. Kri mu je oledenela v žilah. . . Lasje so mu ustali po konci. . . Srce je nehalo biti. . . Hotel je zakričati, da bi razbudit speče tovariše, pa glas mu je zaostal v prsih; iz stisnenega grla izle-

telo je le neko mučno hrepenje, ki se je komaj čulo. Li-fu-a se je polastila neka čudna onemoglost. Ni mogel ganiti se, pa tudi ne kam drugam obrniti svojih oči od v vanj uprtih, kakor goreče oglje svetlih očij. Jedva tleča grmada širila je majajoč polusvet okrog po listji. . . . Bistreje pogledavši, razločil je Li-fu veliko, okroglo glavo najstrašnejšega, najgrozovitejšega in najneprizanesljivejšega sovražnika pustolovcev, — bengalskega tigra, ki je molela iz hoste. Ta zver, kakor se je videlo, ni vedela, ali bi odtrgala visečo nad njeno glavo, na zraku susečo se srno, katero je bil Lonhou obesil na spodnjo vejo probkovega drevesa, ali bi se pa napila krvi, teh brezskrbno po tratini raztegnenih ljudij. Nekaj je, kakor se je videlo, motilo tigra -- to so bile uporno vanj uprte oči prestrašenega Li-fu-a. Tiger zrl je v te oči, polne nepopisljivega strahu, kakor bi bil začaran, kakor bi mu bil ta uporni človeški pogled jemal pogum za poslednji skok. Tiger bil je strašen v svojej divjej mirnosti. Sedaj je krčevito kazal svoje kremplje in je zopet skrival. Gosta, rumena dlaka mu je stala po konci in kakor bi se mu bila svetila. Iz širokih prsi je

prihajalo nekako jednolično grčanje. Krvavo-rudeče nosnice bile so široko napihne in so se tresle. Minulo je nekaj strašnih in mučnih trenutkov za Li-fu-a. . . Zver se je tiho pripognila v travi in začela s prednimi čapami kopati zemljo, še vedno upirajoč v Li-fu-a svoje goreče oči. Dolgi tigrov rep se je zvijal kakor kača in tresel se. . . . Kakor je bilo podobno, pripravljal se je lačni tiger na poslednji skok. . . Li-fu je z neizrekljivim strahom čakal svoje poslednje ure, ne imejoč toliko moči, da bi zakričal, ne imejoč toliko moči, da bi se ganil. . . Pa zdaj je zver obrnila od njega svoje goreče oči in uprla je v jednega blizu ležečih. Minul je še jeden mučen trenotek. . . Pri tej priči je tiger strašno poskočil, kakor bi se bila sprožila pod njim velikanska jeklena zmet. Zaslišal se je tresk, kratko, zamolklo ječanje in grčanje. Zver je pripognila svojo okroglo glavo skoraj prav do tal, pila gorko kri, ki je s curkom lila iz prebitega tilnika žrtve. . .

To trenutje je Li-fu-a popustila njegova otrpnost. Iz njegovega poprej zaprtega grla priletel je skozi ušesa leteč in srce prodirajoč glas: „lamaza!

lamaza!“ (tiger). In on se je kakor posekano drevo zvalil na tleče oglje grmade.

Ta razdirajoč krik napravil je daveč upliv. Klateži so vsi preplašeni in zmešani skočili na noge, ne da bi bili kaj vedeli, kaj se je zgodilo, in kaj je uzrok tacemu kričanju. Navstalo je beganje semtertja: nekateri so prijeli za nože, da zakoljejo nepričakovano prišlega sovražnika, katerega še videli neso; drugi so pa iskali puške in poskušali zapaliti ugasle užigalnice; tretji so s strahom gledali v okrožujoče grmovje, prizadevajoč se kaj videti v tajinstveni polutemi. Vsi so bili zmešani. Nekdo je ustrelil tja v jeden dan, krogla je šla ravno mimo glave Hun-Ljana in razklala vejo nekega drevesa... Samo Lonhou ni bil zmešan. Hitro je spoznal, kaj je in skočil k jedva tleči grmadi. Kakor bi trenil, potegnil je za noge nezavednega in obžganega Lifu-a na vlažno travo. Potem je zgrabil mnogo suhljadi, jo vrgel na oglje in jel razpihavati ogenj. Čez nekaj sekund začela je pokati suhljad in valiti beli dim. Pokazalo se je plame ter ovilo okrog suhih drv in vsa tratina se je razsvetila z majajočim svetlim ognjem goreče grmade. Klateži so ložje di-

hali; svetloba jim je zopet dala zavest. Nekateri so radovedni gledali okrog: na tratini ni bilo nikogar. Samo na jednom mestu je bila trava močno pomečkana in mokra od sveže krvi . . . Vsak izmed klatežev je štel svoje tovariše, prav kakor bi se bili zgovorili: jednega je manjkalo . . . Bilo jih je devet, — a sedaj jih je osem . . . Manjkalo je lohu-a Pan-hi-ja . . . Vsem je bilo jasno, kaj je bil vzrok obupnemu kričanju Li-fu-a. Očividno je bilo, da je tiger porabil navstalo polutemo, zgrabil jednega na tratini in skril se ž njim v temno grmovje. Nikdo ni zasledoval roparja. Vsakdo je vedel, da je Pan-hi že končal svoj račun z življenjem in da bi zasledovanje bilo brez vsega pomena.

Li-fu, ki je bil pal še na živo oglje, se je bil hudo obžgal po rokah in obrazu. V prvih trenutkih občne zmešnjave se ni nikdo zmenil zanj. Vsakdo je sicer štel tudi njega, preštevajoč svoje tovariše, a nikdo se ni zmenil, da je njemu treba pomoči. Nikdo ni zapazil, da na plečih nesrečnemu Li-fu-u še tli obleka . . .

Zdaj je začel strah zginevati. Rzsodek se je vsem povračal in vsak je spoznal, da je nevarnost

za ostale že minula . . . V tem je pa zaradi zgoče bolečine tudi Li-fu začel prihajati k sebi. S hripavim ječanjem skočil je na noge in z nekako besnostjo trgal tlečo obleko s svojih ožganih pleč. Namesto besed pomilovanja in sočuvstva zaslišal je posmehovanje in roganje. Vsak hotel je izliti svoj gnev nad Li-fu-om za ravnokar prestani strah. Klateži pali so na nesrečneža, kakor bi bil on kriv ponočne nepričakovane nesreče.

— Zaspan pes! . . . Pasja spaka! kričal je Ho s penami v ustih in besno mahal po njem s svojo jedino roko.

— Da bi se ti zadušil s tigrovim žolčem, ali pa zadavil z jelenovim rogom! . . . kričal je zlobno Hun-Ljan.

Ostali iskatelji žen-šena neso odstopili in so ga obsipali s pouličnim zasmehovanjem. Samo Lonhou ohranil je popolno hladnokrvnost in s sočutjem gledal na Li-fu-a, ki je bil ves zbegan od tega kričanja.

— Oj, šakali, zadosti je tega tulenja! izpregovoril je nazadnje, ko ni mogel več trpeti tega kričanja. — Pustite Li-fu-a, da zopet pride k sebi!

... Mari ne vidite, da je že kaznovan ... Poglejte ga, kako je opečen, kakor osmojen mrjašček rilec! ...

Pa ti ga neso poslušali.

— Molčite, psi! zakričal je z besnostjo Lonhou, in grozno zježil svoje sive obrvi. Njegovo jedino oko se je zasvetilo, kakor goreče oglje. — Uležite se spat! ... Ti Hun-Ljan, straži stanišče do jutra ... Na varuj suhljadi! ... Tako vrag zopet pride ...

Tedaj so vsi umolknili. Vsi so vedeli, da Lonhou ne ljubi šal, ampak zahteva brezpogojno pokorščino. Hun-Ljan odšel je nevoljen od Li-fu-a in takoj prevzel službo ponočnega čuvaja, zgrabil mnogo suhljadi in vrgel jo na grmado ... Klateži so se drug za drugim polegli in čez pol ure je po tratini bila zopet polna tišina, katero je motilo samo pokanje svetlo goreče grmade.

VI.

Smrt Ci-Laja in Hun-Ljana.

Zjutraj zgodaj so iskatelji žen-šena zajutrkovali srno, potem pa razšli se po bližnjih soteskah iskat čudodejni koren, razdelivši se v tri oddelke. Prvi

oddelek so sestavljali: Lonhou, Li-fu, in lohu Kuen-Lu; drugi — Hun-Ljan, mandžurski begun Seo-kvi in lohu Ki-se; tretjega pa ostala klateža: Ho in bivši kupec Ci-Laj. Vsakdo pridružil se je onemu oddelku, kateremu mu je bilo ugodno. Pri razdelitvi v oddelke so samo na to gledali, da bi pri vsakem oddelku imeli po jedno puško. To dragoceno orožje imeli so samo trije: Lonhou, Ci-Laj in Hun-Ljan, ki so bili na čelu oddelkov. Drugi pustolovci bili so oboroženi samo z majhnimi sekiricami in krivimi noži. Oddelki so se razšli po raznih soteskah, da bi se zvečer zopet zbrali na tratini, ki jim že štirinajst dnij služi za nočno stanišče. Ti dnevi minuli so v popolnem nevspešnem iskanji ženšena. Nobenemu iskatelju se ni posrečilo dobiti dragoceno rastlino, četudi so jo iskali od solnčnega vzhoda do solnčnega zahoda. Iskatelji so zahajali v najbolj tajinstvena, in na videz nepristopna mesta sosednjih sotesk, pa vse zastonj. Sodeč po nekaterih primerah, bili so že povsod poprej drugi iskatelji ženšena, ki so bili srečnejši, kakor se je dalo sklepati. Lonhou kar razumeti ni mogel, kdo bi je bil prehitel. Začel se je srditi na poslednje iska-

telje. Zdelo se mu je, da so ukrali njegovo lastnino. Kar besen je postajal, ko je zagledal kak suh list žen-šena, ali pa razrito mastno črno zemljo, v kateri je še nedavno bil čudodejni dragoceni koren... Lonhou se je naveličal stikati po teh sledih in sklenil je, ko je ogledal druge znane soteske, prodreti v druge gore, v kraje, kjer po njegovih mislih še nikogar ni bilo.

Dan minul je v iskanji. Pred solnčnim zahodom začeli so se vračati na znano tratino, gladni in trudni od potikanja po gozdu. Prvi so prišli Hun-Ljan, Seo-kvi in Ki-se, bilo so jako slabe volje. Brezvspešno iskanje je je jako potlačilo. Ne da bi čakali svojih tovarišev, napravili so grmado in jo zakurili, mislili so si potolažiti glad z ostanki srne. Glad jim je tulil po trebuhu. Od ranega jutra neso ničesar jeli razen dveh ali treh korenov sibirske liije in gospejinega cvetu, katere so slučajno našli.

Hun-Ljan prevzel je ulogo ureditelja in šel je k znanemu probkovemu drevesu, da bi odrezal sočnega mesa od srne... Seo-kvi in Ki-se nesta zgubljala časa, ampak hitro sta nosila suhljad h grmadi: pripravljala neobhodno kurivo za po noči.

Dobro sta še pomnila, kako je bil obiskal tiger nepovabljen tratino, napravil strašno zmešnjava in celo končal jedno življenje . . . Hun-Ljan je v tem stopil k probkovemu drevesu, na katero so zjutraj obesili ostanke srne, in obstal ves osupnen. Srna bila je zginila z veje, na katerej je visela, mahal je samo majhen konec vrvice. Hkratu je zgubljena nada, da bi potolažil strašen glad, izvila iz njegovih prsij hripav, besen krik. Seo-kvi in Ki-se sta hitro pritekla na ta krik prestrašena in osupnena. Ko sta zagledala Hun Ljana, stoječega z odprtimi usti pred drevesom, sta se še bolj čudila, kajti zastonj sta si prizadevala razjasniti si, kaj je vzrok besnemu klicanju njih tovariša.

— Meso so ukrali! zakričal je in s tem pregnal njijino osupnenje, počasi se vrnil h grmadi in hitro, z neko jezo prižgal pipo — kakor bi hotel s tabačnim dimom potolažiti strašni glad.

— Kdo je ukral? mrmral je Ki-se, in pazljivo ogledoval z veje viseči konec vrvice, kakor bi mu ta konec mogel dati odgovor na to vprašanje.

— Vrag vedi! je srdito zagodrnjal Hun-Ljan in še bolj jezen potegnil iz svoje pipe. — Sedaj je

že prepozno hoditi na lov — postalo je že tema, pristavil je s težkim vzdihom.

Seo-kvi-ju in Ki-se-ju so se povesile roke, ko sta videla, da bode treba trpeti glad. Žalostna sta se usela h grmadi in prižgala svoji pipi . . . Minulo je okolu pol ure globokega, otožnega molčanja. Okrog in okrog je bila tišina . . . In zaslišali so se trdi, smeli koraki in šumenje po suhem listji.

Tovariši gredo, zagodrnjal je Hun-Ljan, in ni se ganil z mesta.

In res je že prej kakor čez deset minut prišel na tratino Lonhou, in za njim Li-fu in Kuen-Lu. Sodeč po njih žalostnih obrazih, njim minuli dan ni napravil nikake radosti in iskanje žen-šena ni imelo nikakega vspeha.

— Ukrali so meso!* pozdravil je Hun-Ljan tovariše z žalostno vestjo o zginenji mesa. Lonhoua je tudi pretresla ta lakonična vest, kajti bil je strašno lačen.

— Kdo je ukral? vprašal je in hitro stopil k znanemu probkovemu drevesu.

— Lamaza ali pau. . .*) Do čistega je obral,

*) Lamaza-tiger; pau-panter.

še kosti ni pustil! . . . Da bi mu srna raztrgala trebuh! . . . razsrdil se je Hun-Ljan.

Niti lamaza, niti pau ni ukral mesa, ampak kak razbojnik, rekel je Lonhou, ko je vse okrog pazno ogledal.

— To je napravilo na vse klateže nepričakovan utis. Kakor so bili apatični k misli, da je meso ukrala kaka ropna zver, ravno toliko bolj jim je pa seglo do srca mnenje starega klateža, da je tat kak človek. Razkačila je je misel, da je kdo meso ukral.

Pretrpeti neso mogli tega fakta, ki je po zakonih, ki so bili navadni v tej gošči, zahteval ostro maščevanje. Ko bi bila kaka divja zver uzrok njih gladu, bilo bi nepotrebno jeziti se: kajti zveri ne ujameš in ukradenega ne dobiš nazaj. Ko se je pa pokazalo, da je tat človek, imeli so klateži mnogo upanja, da ga dobé in kaznujejo. Vseh se je polastila silna jeza. Vsakdo je pozabil glad, trudnost in pozni čas, in hitel predlagati Lonhou-u svoje usluge, da poiščejo tatu.

— Zadosti je, tat je že daleč, jel je tolažiti Lonhou razburjene strasti tovarišev. — Meso je

morda ukral že zjutraj, a sedaj bode že skoraj osem . . . in kako ga bode našli po noči?! Le glejte, da lamazi ali pau-u ne pridete v kremplje. . .

Napominanje o tigru in pantru imelo je uspeh. Samo jezili so se na nezna nega tatu.

— Kje sta Ci-Laj in Ho? . . . da jih tako dolgo ni. . . . Lej solnce je že zašlo, pretrgal je to jezenje.

Čuvstvo radovednosti je klatežem vzbudilo pozornost. Še nikdar še ni zgodilo, da bi se bil kdo vrnil z iskanja žen-šena po solnčnem zahodu. Navadno so vsi oddelki hiteli k mestu njih zbirališča še davno pred solnčnim zahodom iz bojazni, da bi kje v gošči zaostali, kjer bo lahko prišli v kremplje ropnim zverim. Očividno je bilo, da mora kaj posebnega biti, da Ho-a in Ci-Laja tako dolgo ni. Vprašanje Lonhou-a za zapoznele tovariše premenilo je temo razgovora in napeljalo na uzroke njih zapoznenja. Jeden je trdil, da sta predaleč zašla od njih zbirališča in bosta prenočila na kakem drugem pripravnem mestu. Drugi si je prizadeval prepričati druge, da sta klateža žrtva take zveri. Tretji je trdil, da sta se Ci-Laj in Ho pobila drug drugega

iz nevošljivosti, neletevši dragoceni koren žen-šen. Drugi so zopet trdili, da sta srečala kako drugo družbo iskateljev žen-šena in pridružila se k njej. Nazadnje je Hun-Ljan prišel do prepričanja, da se Ci-Laj in Ho vrneta na tratino, če ne takoj, pa proti polunoči, ker sta dovolj skušena in pogumna, da se ne bojita bresti po gošči v pozno noč. . .

Ko je bil pogovor najživahnejši, zaslišalo se je šumenje s silo razmikajočih se vej v grmovji in pred osupnene klateže stopil je okrvavljeni Ho. Samo na tem so spoznali v človeku, iz hoste pribeglem, svojega tovariša, da je imel mesto dveh rok samo jedno — levo, v katerej se je svetil dolg okrvavljen nož. Kar se tiče obraza, ga ni bilo moč videti, ker ga ni bilo. Bila je le grda, okrvavljena kepa mesa z dvema mrzlično se bliščečima očesoma. Ho je dihal počasi in težko. Prsi so se mu krčevito vzdigovale in stiskale. Kakor se je videlo, bežal je dolgo in daleč. Raztrgana obleka visela je od njegovega razpraskanega telesa. Vsi so obstopili Ho-a z osupnenimi obrazi.

Ho se je malo odpočil, oddahnil, začel je govoriti, pa kako govoriti! Iz njegovega grla je le-

telo neko hripavo, nerazločno mrmranje. Pustolovci so napenjali ušesa; pa sprva neso mogli nič razumeti. Ker Ho ni imel usten, lic in nosa, ni mogel jasno govoriti. Pa počasi se je Ho navadil rabiti samo jezik in govorjenje postalo je nekaj razločnejše . . .

Šla sva v to sotesko, ki drži od tod proti solnčnemu zapadu, začel je Ho svoje pripovedovanje. — Prehodila sva jo po dolzem in povprek, — ženšena ni . . . Ci-Laja je jezilo, da sva zastonj izgubila jutro . . . „Pojdiva čez hrbet, da vidiva, ali ni tam nikake soteske,“ rekel je. „Pojdiva,“ pritrdil sem mu. Bilo je že opoludne . . . Prevalila sva se čez hrbet in šla doli v sotesko . . . Šla sva po zverinskeji stezi . . . Ci-Laj šel je naprej . . . Pri tej priči sem zagledal, da se je na najnižji veji cedre pritajil velikansk pau . . . Vidim, da zver hoče skočiti na Ci-Laja. Zakričal sem mu: „Varuj se, pau je na drevesu!“ . . . Ci-Laj se je ustavil, hitro prijel puško in začel meriti na zver . . . Ta se je samo zježila in začela s prednimi čapami z drevesa majiti lub . . . Ci-Laj je ustrelil, pa je slabo zadel, kajti krogla je pau-u odtrgala samo

uho Zver se je raztogotila, skočila in zmela pod seboj Ci-Laja . . . Ta je samo zajechal. Priskočil sem . . . Pau je pustil Ci-Laja in planil je name. Položil je na moje rame svoje prednje noge in začel mi grizti obraz . . . Zabodel sem pau-a z nožem v trebuh . . . Zabodel sem ga še jedenkrat . . . Zver, ko mi je že pogrizla obraz, zvalila se je in izdihnila . . . Stopil sem k Ci-Laju, a njemu je že glava bila na stran nagnena, tilnik pregriznen . . . Sedaj se je stemnilo . . . Solnce je zašlo . . . Kar zaslišim ne daleč nekoga renčati. No, mislim si, Lamaza kri sluti in se bliža meni . . . Strašno mi je bilo . . . Spustil sem se v tek! . . .

— A puška Ci-Lajeva, kje je? vprašal je Lonhou.

Kaj mi je bilo mari za puško? zamrmral je Ho. — Tam je ostala! . . .

Ali si tudi smodnik in krogelje pustil, vprašal je Seo-kvi.

— Vse sem tam pustil! . . . Tako me je na-jedenkrat bilo strah, da sem le mislil, kako bi od-nesel svoje pete, priznal je Ho.

— To ni dobro, ni dobro, rekel je očitaje Lonhou, — Vsaka trohica smodnika je draga . . . Sedaj nam že pohaja in brez njega bi morali od gladu umreti . . .

— Ropati se ni plašil, a tu se je pau-a zbal . . . Babje hlače naj bi nosil! . . . obrnil se je Hun-Ljan k svojemu sosеду.

Te razžaljive besede prišle so do ušes Ho-a.

— Molči, prokleti pes! zakričal je in stresel se od jeze. — Molči, ali ti pa iztrgam tvoj pagan-ski jezik in ga vržem krokarjem! . . .

— Jednoroki hudič! . . . želva! zadril se je Hun-Ljan in zaničljivo pogledal Ho-a. — Še premalo ti je bilo, da so te pohabili Mandžurji, dal si se še od zveri mesariti . . . Naj bi ti bila še izkopala tvoje podle oči . . . Tebi bi pristajale babje hlače . . .

Hun-Ljan ni imel časa, da bi bil dokončal govor. Ho je zacvilil z nekakim nečloveškim glasom. Kakor zver planil je na svojega razžaljivca in globoko mu v grlo zasadi svoj širok nož . . .

Hun-Ljan je zaječal in zvalil se na travo, zvijajoč se v predsmrtnih mukah . . . Vsi so bili osup-

neni in oplašeni. Napad je bil tako nagel, nepričakovan, da nikdo ni mogel odvrniti smrtnega sunka. Pa prvi trenotki občnega prestrašenja so minuli. Klateži so planili na obnorelega Ho-a, ki je še vedno suval z nožem mrtvega Hun-Ljana, razorožili so ga in po hudem ustavljanji zvezali. Ho se je ustavljal, dokler ni čutil, da je popolnem premagan. Ko je videl, da ne more pretrgati vrvic, udal se je in celo zaprl oči. Ho je vedel, kake strašne nasledke bode imel uboj in pokojno je čakal svoje usode. Znan mu je bil zakon, ki velja v tem grmovji: oko za oko, zob za zob! Sklenil je čakati usode s fatalizmom, ki je tako lasten sinom Nebeške države...

VII.

Sodba in kazen.

Zvezali so Ho-a in vrgli ga na mokro travo, potem so se pa useli okrog grmade in molčé prižgali svoje pipe. Z resnimi in zamišljenimi obrazi so pušili, pripravljajoč se izvršiti važna dela. Starejšina družbe, Lonhou, usel se je na častno mesto, na še mokro kožo prejšnji dan ubite srne. Ostali so zavzeli mesta v pristojnej oddaljenosti od njega.

Bilo je res originalno sodišče — „Linča“. Življenje Ho-a bilo je v rokah petih njegovih tovarišev. Mogli so vzeti to življenje, izročiti Ho-a mučnej smrti . . . Minulo je nekaj minut globokega molčanja. Lonhou nehal je pušiti, stresel je pepel iz pipe in skril je v dolg, ozk usnjat mešiček, ki mu je visel na pasu.

Ho je storil hudo delo in mora biti usmrten, nagovoril je starejšina svoje tovariše. — Ali ste vsi videli, kako je sunil Ho Hun-Ljana z nožem?

— Videli! so zamolklo odgovorili iskatelji žen-šena.

— Ali moremo Ho-u odpustiti ali ne? je vprašal dalje Lonhou.

— Ne, odgovorili so brez usmiljenja Kuen-Lu, Seo-kvi in Ki-se.

— Ho-a moremo oprostiti, opazil je Li-fu.

Pogledi vseh so se obrnili v poslednjega nekako začudeni.

— Ho-a je treba oprostiti! je goreče ponovil nepričakovani zagovornik z bolj trdim glasom. — Hun-Ljan ga jo sam izval, dražil je Ho-a, vedite, da se je on bil ravnokar iztrgal iz krempljev pau-a.

— Molči, Li-fu! ustavil je strogo in resno starejšina zagovornika ubijalčevega. — Ti si še mlad . . . Ti ne veš, kako se postopa tu v grmovji . . . Vsako tako delo se kaznuje. Ako je Hun-Ljan razžalil Ho-a, treba se je bilo pri meni pritožiti in jaz bi bil razsodil, kdo je bolj kriv . . . A zdaj je stvar drugače. Ti, Li-fu, ne zagovarjaj tacega, kakor je Ho, ubil je svojega tovariša, a moral bi mu biti prijatelj.

Li-fu je umolknil. Smilil se mu je Ho, pa on ni smel ničesar več reči.

— Kuen-Lu, kako misliš, kaj je storiti?

— Smrt! zarenčal je zamolklo Kuen-Lu.

— Smrt! . . . Smrt! . . . ponovila sta Seo-kvi in Ki-se drug za drugim.

Li-fu je molčal in nizko povešal glavo.

— Kaj rečeš ti! Li-fu? vprašal je starejšina.

Li-fu je še dalje molčal, in se ni za nič odločil.

— Slišal sem sedaj vas vse, nadaljeval je Lonhou s trdim glasom, ki ni dopuščal nikakega ugovora. — Da, kar je Ho zaslužil, to bode tudi dobil — zakopan bode v zemljo! . . .

Li-fu se je stresel, ko je zaslišal to razsodbo. Drugi so pa molče priklonili glave v znamenje popolnega soglasja, kajti zdelo se je njim, da je obsodba pravična in da se popolnem strinja z zakoni te gošče. Tako trdo je osnovana oblast izvoljenega kitajskega starejšine.

Minulo je nekaj minut mučnega molčanja.

— Ki-se in Seo-kvi! rekel je nazadnje Lonhou — Pojdita in razvežita Ho-u noge in pripeljita ga.

— Ho, ti si ubil tovariša, nagovoril ga je Lonhou. — Jutri te bodo živega pokopali Pripravi se! . . .

Ho je to poslušal z nezmočeno mirnostjo. On je to že vse poprej vedel. V dolgem svojem klatežkem življenji videl je večkrat izvršenje takih kaznij*) in tudi sam jih je nalagal, ko je bil starejšina. Spoznal je, da je kazen zaslužena in da bi bilo vsako ustavljanje zastonj.

*) Zakopavanje živega v zemljo je posebna vrsta smrtnih kaznij, ki so v navadi mej kitajskimi klateži. Pisatelju sta znana dva popolnem verodostojna slučaja, da je starejšina obsodil ubijalca na tako smrt.

— Zvežite ga in stražite do jutra, rekel je Lonhou.

Ho-a so ravno tako naglo zopet zvezali, kakor so ga bili razvezali in položili so ga blizu grmade na vidnem kraju. Ki-se in Seo-kvi razpostavila sta se poleg morilca.

Noč je minula mirno. Ho je ležal, kakor bi bil mrtev, nikakega znamenja ni pokazal. Spal ni, a bil je v nekakem dremajočem stanju, ki se nahaja pri ljudeh, katere straši pričakovanje hitre, neizogibne smrti . . . Lonhou ustal je, ko je napočil dan in začel je delati priprave za smrtno kazen. Natrgal je v bližini glav divjega maka in pripravil omotljivo pijačo.

Ostali izkopali so na tratini z noži jamo — prezgodnjo gomilo ubijalca. Poleg te jame so pa izkopali drugo za ubitega Hun-Ljana . . .

Ko so bile končane vse priprave, ukazal je Lonhou razvezati Ho-a (ubijalca morali so nezvezanega zakopati v zemljo). Razvezani Ho je težko stopil na po noči zatekle noge in podpirati so ga morali, ko je šel k pripravljeni gomili. Ko je pogledal v njo, se je nehote stresel in obrnil proč.

Ho se ni bal smrti, a strašil se je, da bode moral na tak način umreti. Lonhou stopil je k ubijalcu podal mu čašo z omotljivo pijačo in surovo je spregovoril:

— Pij!

Ho je dobro vedel, kaj mu ponuja starejšina piti, dobro znal da bode takoj pokopan v izkopano jamo, ko ga omoti pijača in se zvrne na tla. Pa niti na misel mu ni prišlo, da bi se ustavljal. Molče je vzel od Lonhau-a čašo in hitro jo izpraznil . . . Prešlo je nekaj trenutkov neprijetnega čakanja. Vsi so pričakovali učinka pijače. Pa k občenemu začudenju je Ho še vedno trdno stal in ni izgubil zavesti. Groza pred hitro smrtjo gnala mu je omotljivost iz glave . . . Lonhou pripravil je hitro nove pijače v večjej količini . . .

— Pij! rekel je z zamolklim glasom in podal mu čašo s tekočino.

Ho je izpil tudi to, ne da bi se bil kaj obotavljal.

— Še pij! ponovil je Lonhou in podal mu tretjo časo. Ho izpil je še to in še vedno ohranil dopolno zavest. . .

Ko bi človek v normalnem duševnem stanju spil le pol čaše te pijače, gotovo bi zgubil zavednost v četrto uro. Ho pa je izpil tri čaše, pa vendar ni napravila pijača nobenega vidnega učinka. Očividno je bilo, da je živčna sistema k smrti obsojenega napela vse sile, in on je stal na nogah še vedno trdno in ohranil popolno zavest. . . To strašno upijanljivanje napravilo je na vse bridek utis. Vsi so videli, da se Ho, nehote in ne vedoč bori proti omočenju, da je smrt, ki ga čaka, dala njegovemu organizmu nečloveško moč.

— Še pij! ponovil je Lonhou s tresočim glasom.

Na njegovem obrazu so se začele zbirati kaplje hladnega potu. Nepričakovano na dolgo odlašajoča se smrtna kazen je tudi v njegovem srcu vzbudila neko britkost in težo.

Ho je izpil že dve čaši drugo za drugo. . . Minulo je še nekaj minut krajno neznosnega čakanja. . . Pa najedenkrat je Ho začel nekaj žlobodrat in energično mahati s svojo jedino roko.

Hitro ga je zapuščala zavest. Noge so vedno bolj odpovedovadale ubijalcu in opotekale se pod težo njegovega telesa. . . . Minul je še jeden mi-

nutek. Kar se je zgrudil Ho na travo, nekaj memrajoč vase.

Položite ga v jamo!

Vzdignili so nezavednega ubijalca in previdno spustili na mokro dno globoke jame. Ho je še nekaj žlobodral, pa kakor se je videlo, se ni nič zavedal. Oči so bile motne in na pol zakrite h kratu oslabevšimi, nizko visečimi trepalnicami.

— Zakopavajte hitreje! zaklical je Lonhou z nekakim nenaravnim glasom.

Grude vlažne prsti usipale so se na Ho-a. Kakor bi se bila ta britki trenutek ubijalcu povrnila iskra spomina, skušal je ustati pa ni mogel. . . Usta so se mu široko odprla, in izrazila neizrekljivo, grozo. Iz prsi se mu je izvil nečlovešk krik, zamolkel, obupen, tak, da je od njega slušateljem kar kri zledenela. . . Grude vlažne prsti so se mej tem dalje usipale v jamo, in zamolklo udarjale ob trepetajoče telo. Delali so hitro, trepetajoč in prizadevajoč si, ne gledati v jamo, umikajoč se očem obsojenega, ki so bile široko odprte, kakor bi prosile, da bi mu prizanesli. Čez nekaj sekund je Ho zopet prišel ob zavednost. . . Jama se je hitro pol-

nila. . . Pri tej priči se je rahlo nasuta zemlja povzdignila in zopet usela. . . To je bilo poslednje strašno, morda celo zavedno prizadevanje rešiti se smrti. . . . Tedaj so začeli nanj metati zemljo s podvojeno energijo, kakor bi hoteli prej ko je moč končati življenje zločinca.

Jama je bila že napolnena. Trdo so steptali zemljo potem pa olajšani vzdihnili in obrisali pot s čel. . . Ko so dovršili to strašno delo, bili so veseli, kakor bi se jim bil s pleč odvalil težek kamen. Samo Li-fu bil je otožen in zamišljen. Strašen pogreb živega človeka napravil je nanj tako daveč utis, da je trdno sklenil popustiti družbo teh ljudij. Pozabil je celo na svoje hrepenenje, da bi obogatel, mislil je samo, kako bi se hitreje vrnil pod streho očetove hiše. Li-fu-u še na misel ni prišlo, da je to še daleč, da vidi očetovo hišo še le po mnogih dogodljajih.

VIII.

Ostanki Ci-Laja.

Poleg Ho-a zakopali so klateži ubitega Hun-Ljana, položili so na njegov grob nekaj večjih kamnov, da bi roparske zveri ne vznemirjevale nje-

govega prahu. Ko so končali svoje delo, useli so se klateži okrog grmade k posvetovanju. Po navadi prižgali so pipe, in molčali so žalostno, menda zaradi britkih utisov tega, kar so ravno kar doživeli. Dolgo časa ni nikdo motil molčanja. Potrpežljivo so čakali besede skušenega vodje starejšine Lonhou-a . . . Nazadnje spregovoril je on, pa tiho in počasi, kakor bi se bal vznemirjati prah živopokopanega ubijalca in Hun-Ljana.

— Prehodili smo vse soteske in propade, pa zastonj, spregovoril je Lonhou. Nas so prehiteli drugi iskatelji . . . Časa je še dovolj, zdaj je še le osmi mesec*) lela . . . Pred desetim ne kaže hoditi domov.

Li-fu se je stresel. Še dva meseca bode moral trpeti take utise in pomanjkanja! Dva meseca!

*) Leta 2357 pred K. r. sta po ukazu cesarja Jao, kitajska zvezdozvanca Si in Ho spravila v soglasje lunino leto, ki je bilo tedaj v navadi v Kitaji in je štel 354 dni, s solnčnim letom. Ker je lunino leto krajše za 11 dni od solnčnega, sta to dosegla, da sta k dvanajstim mesecem luninega leta, pridejala trinajsti mesec, kadar se je iz te najdaljšednevne razlike nabral cel mesec. Ta sistem rabi v Kitaji še dandanes. Na ta način Kitajci v 19 letnej dobi

Samo božestveni Fu more vedeti, kaj se more zgoditi v teh dveh mesecih . . . Ali se mu posreči vrniti se živ v očetovsko hišo, k dragi Ljaj? Li-fu bil je pripravljen takoj bežati domov, kakor mogoče najhitreje ostaviti zoprno mu družbo, pa strašno . . . Pota ne zna, mogel bi zaiti in moral bi morda umreti od glada ali pa bi prišel v kremplje nevarnim zverim . . . „Ali je mogoče iti samemu domov, neoboroženemu, po neznanej gošči, po katerej na tisoče zviti zverinskih stezâ nareja tak labirint, da iz njega more priti samo izkušenec . . . Treba je čakati priložnosti . . . Morda sreča kje druge iskatelje, vračajoče se domov, ali pa tudi lovce? . . . Kje jih more srečati!? To je nemogoče tu v gošči, nekaj tisoč verst proč od človeških bivališč . . .“ Li-fu povsil je žalostno glavo, ves potr t od taci mislij.

sedemkrat pristavijo trinajsti mesec, tako da imajo v 19 letih 12 let z dvanajstimi in 7 let s trinajstimi meseci. Vsak mesec se pri njih začenja s polno luno. Polna luna pred ustopom solnca v znamenje Vodnarja, to je v januarji ali februarji njim služi za začetek leta. Prvi mesec se po kitajski imenuje Čžen-Ine, poslednji pa La-Ine. Drugi meseci v letu pa nima jo imen, ampak štejejo se po vrsti: 2-gi, 3-tji, 4-ti itd. Osmi mesec je naš avgust.

— Peljati hočem vas dalje proti severu, nadaljeval je Lonhou, po kratkem prestanku, z ravno takim počasnim in tihim glasom. Peljati vas hočem v kraje, kjer še gotovo ni bival noben človek. Tam najdemo koren, gotovo ga najdemo . . . Tam se je skril pred človeškimi pogledi . . . Kdo pojde z menoj — povejte; kdor se boji in se hoče vrniti domov, pa naj gre. Jaz ga ne držim. Samo mislim, da nikdo izmej vas ne najde pota na Ussuri . . . Zašli smo še mi jako daleč . . . Kaj hočete iti z menoj? . . .

— Pojdemo, pojdemo! . . . Pelji nas, kamor hočeš, so otožno zagodrnjali Kuen-Lu, Seo-kvi in Ki-se. Samo Li-fu je molčal in zamišljen gledal v svetlo plame grmade. Zdelo se mu je, da vidi v tem plamenu žalosten obraz prekrasne Ljaj; ona stoji, in ga vabi k sebi, prijazno vabi . . . „Oh, da bi bil kmalu doma!“ prošinjala ga je britka misel.

— Ali nečeš iti z nami, obrnil se je starejšina k zamišljenemu Li-fu-u. Če nečeš . . . nikdo te ne drži. Pojdi domov . . . Če le prideš? . . .

Li-fu se je stresel. „Res da ne pridem!“ šinilo mu je v glavo. „Raztrgale bi me zveri, kosti pa raznesle po Sihote Alinu.“

— No, kaj Li-fu, ali pojdeš z nami? ponovil je Lonhou svoje vprašanje.

— Kam pa hočem iti, kakor z vami, odgovoril je zamolklo Li-fu.

— In dobro storiš, da greš . . . Od tod pojdemo v sotesko, kjer je pau raztrgal Ci-Laja, nadaljeval je Lonhou. Treba je najti tam popuščeno puško . . . Tam mora biti smodnik in kroglje. Vse nam prav pride: tega in družega imamo malo . . . Ti, Seo-kvi, obrnil se je starejšina k pobeglemu vojaku, vzemi puško Hun-Ljana in pojdi s Ki-se-om na lov. Vsi smo lačni, še zelo, kajti od včeraj zjutraj nismo jeli. Jaz, Li-fu in Kuen-Lu pojdemo v to sotesko, kjer je raztrgan Ci-Laj . . . Ti jo poznaš . . . Zvečer se snidemo. No, hajdi, Seo-kvi, hajdi! . . . Časa ne smeš zgubljati . . .

— Ho, hajdimo tudi mi! . . . Kuen-Lu, vzemi sekiro Hun-Ljana, rekel je Lonhou, ustajajoč.

— Oh, da bi le dobili orožje Ci-Laja, pa tudi smodnika nam je jako treba, pristavil je zamišljeno, in vzel na hrbet svojo jednocevko. To puško bi tebi dal! obrnil se je starejšina k Li-fu-u. Poslednji strese se od tega obetanja. Že davno je želel imeti

dobro puško, pa manjkalo mu je sredstev, da bi si jo omislil; tudi razveselil se je nekoliko obljubljenega daru.

— Tedaj bodem pa pravi lovec, mislil si je in tresel se veselja, pogumno stopajoč po zvitej stezi . . . Pravi lovec bodem . . . Koliko bodem pobil divjačine, dobil panti,*) obogatim in Ljaj vzamem za ženo, sanjal je Li-fu in korakal za Lonhou-om . . .

Solnce se je že nagibalo k zapadu, ko so iskatelj ženo-šena z Lonhou-om na čelu korakali doli v nevarno sotesko, katera je postala gomila Ci-Laja. Lonhou je stopal naprej z veliko previdnostjo, bistro je pogledaval po lepodišečem zelenji in vrhovih ceder, brestov in smrek. Izkušeni klatež je vsak trenotek pričakoval, da zagleda pantra ali tigra, ki se je kje skril v gošči. Postavil je zažgano prižigalnico na puškega petelina in vsako sekundo bil je pripravljen ustreliti ga s kroglo, preverjen, da zadene. Lonhou je dobro vedel, da je ta mračna

*) Panti — mladi jelenovi rogovi. Cenijo jih jako visoko, od 100 do 150 srebrnih rubljev za par. Iz teh rogov pripravljajo Kitajci lek, ki krepi organizem.

soteska pribežališče ropnih zverij. Že prejšnja leta njegovega klatenja so iskatelji žen-šena baš v tej dolini bili večkrat napadeni in mnogo jih je bilo žrtva tega napada. Lonhou šel je dalje, držeč puško vedno pripravljeno za strel. Njegovi tovariši korakali so po zvitej poti z nič manjšo pozornostjo. Li-fu stiskal je v svojej desnici svoje jedino orožje — nož. Kuen-Lu bil je pripravljen vsako sekundo smrtno udariti s sekiro, katero je dobil po ubitem Hun-Ljanu. Ozka zverinska steza se je čudno vila pod dišečim svodom raznoobraznih dreves, ki so nizko pripogibala svoje veje k tlom. Pogostem so se morali plaziti skoraj po vseh štirih, — tako nizek je bil ta razkošni svod, kateri so naredile umetne roke prirode. V nekaterih mestih morali so si trebiti pot z noži in sekirami. Noge so se njim zapletale ob vinsko trto, ki je kakor pisana, razkošna preproga pokrivala zemljo. Če tudi je bil jasen dan in je solnce svetilo na modrem nebu, vendar je v gošči vladala polutema in tišina, ki je napravljala neprijeten utis.

Več kakor pol ure hodili so klateži po ozkih stezah, ne da bi se bilo kaj pripetilo. Tu se je

steza dvakrat kaj naglo zavila, potem pa razširila v majhno poljano. Čez poljano tekel je bister, prijetno šumljajoč potok. Okrog so velikanska drevesa povešala veje. Nekateri izmej velikanskih brestov so viseli nad potokom in močili svoje košate veje v njegovej mrzleji in kakor kristal čistej vodi. Razkošni vrhovi brestov upirali so se v nepredrljivo steno mogočnih lepo zraščenih ceder. Ko bi ne bilo te slučajne, prirodne opore, bi se bresti že davno bili zvalili na vlažno zemljo in potlačili s svojimi težkimi debli mnogo mladih drevesec, ki so delali skoraj nepredrljivo grmovje . . . Na poljani bilo je še precej svetlo. Nekaj solnčnih žarkov prodiralo je v ta mični ogel mračne soteske in veselo se lesketalo v vodi gorskega potoka.

Lonhou, ko je stopil izpod grmovja na to poljano, se je nehote ustavil, tako ga je osupnil strašen prizor, ki se je odkril pred njim. Na bregu potoka bili so razmetani ostanki človeškega trupla: glava odtrgana od trupa, vsa razgrizena, nekaj obglodanih reber in piščalnih kostij ter nekaki obgrizki družih kostij in kože. To so bili ostanki nesrečnega Cilaja. Nekaj proč ležale so druge kosti, kakor se

je videlo, bile so pantrove. Ni bilo dvombe, da so minulo noč tu gospodovali rudeči volkovi. Privabil je je duh sveže krvi, imeli so tu strašno pojedino, sneli so pantra, katerega je s svojo močno roko bil jako hudo potolkel Ho. Sočna trava, ki je še nedavno pokrivala poljano s prekrasno svitlo zeleno preprogo, bila je polita s krvijo in pomečkana.

Z težkim čuvstvom stopili so na mesto, po-barvano s krvijo njih tovarišča. Lonhou ogledal je poljano s svojimi svetlimi očmi, takoj je zagledal orožje nesrečnega Ci-Laja — smoter njih prihoda v zloglasno sotesko.

— Ej, Li-fu! zakričal je Lonhou. Kaj gledaš tako debelo: Tam le leži moje darilo. . . Poberi!

Li-fu ni nič več pomišljal. Hitro pobral je puško in pazljivo ter radovedno jo ogledal: videl je, da ni nič pokvarjena. Samo smodnika in krogelj ni bilo.

— Puška je tukaj, rog s smodnikom mora pa ležati kje v obližji, mislil si je Li-fu in skrbno je začel iskati po gosti, pomečkani travi.

Lonhou in Kuen-Lu iskala sta pokojnikov rog z nič manjšo gorečnostjo. Smodnik bil jim je sedaj

ravno tako drag, kakor čudodejni koren žen-šen. Dolgo so iskali zastonj. Kakor bi se bila rog s smodnikom in mešiček s kroglijami udrila v zemljo. Evo sedaj je po dolgem nevspešnem iskanji pogledal Li-fu v čisti gorski potok, ki je tekel pri njegovih nogah, in iz prsij se mu je izvil vesel krik. Na peščenem dnu potoka zagledal je predmeta svojega dolgega iskanja — rog s smodnikom in mešiček s kroglijami, zvezana z usnjatim jarmenom. Z lahko umljivo radostjo pobral je Li fu iz vode smodnikov rog in s trepečimi rokami izdrl njen leseni zamašek. Lonhou, ki se je zato še bolj zanimal, nego Li-fu, iztrgal mu je iz rok odmašeni rog in začel pazljivo usipati iz njega smodnik na odprto dlan. Kakor se je pokazalo, bil je smodnik le malo vlažen in bode za rabo, ko se malo posuši. Trdo zabit zamašek je obvaroval, da se smodnik ni pokvaril. Blesteči izid njih iskanja je jako razveselil Lonhou-a.

— Tu imaš, kar je potrebno k puški, rekel je veselo on, dal Li-fu-u rog s smodnikom in prijazno ga potapljal po rami s svojo široko dlanijo. Glej, po nepotrebnem smodnika ne trati — kajti nam ga bode še jako treba. . . Zdaj si pravi lovec. . .

Dečak, kakeršnih je malo! . . . pristavil je starejšina in veselo se zasmehljaj. . .

IX.

Rudeči volkovi.

Solnce še ni bilo zašlo, ko se je družba zbrala na mestu, katero je bil določil Lonhou. To bil je kot pozemeljskega raja, vržen v tiho, temno sotesko. Majhno tratino, pokrito z mehko preprogo svetlozelene sočne trave, okroževalo je, prav kakor razkošen, gost, lepodiseč venec, prekrasno grmičevje krhljikovca in jasmína, ki je razprostiralo močno razdražujočo in omotljivo vonjavo. Nad krhljikovcem in jasmimom ponosno vzdigovali so proti nebu vrhove veličastni bresti in palmam podobni dimorfanti, ki so napravljali okrog tratine drug gost venec, še lepši od prvega. Čez tratino vil se je gorski, zlato-nosni potoček, ki je valil vodo po svoji strugi, posutej s snežnobelim peskom, mej katerim so se zapeljivo svetila zlata zrnca. Ustavili so se prav na bregu potoka napravili grmado in začeli pripravljati večerjo. Ko so meso na lahko spekli na oglji, so

jo jeli s čerenšo*). Ker neso poldrugi dan ničesar jeli, bili so lačni, poželjivo so požirali koske mesa, zalivaje je s hladno in čisto vodo. Jeli so molče. Od male srne ostale so samo rebra, glava in čisto obrane kosti. Sneli so vse, kar se je dalo snesti, ne da bi bili kaj pomislili na jutrnji dan. . .

Ko so se do sitega najeli, so hitro zaspali, ker so bili trudni od dneвне hoje. Pri grmadi ostal je samo Kuen-Lu, na katerega je bila prišla vrsta, da ima stražiti. Dobro se spominjajoč nasledkov Li-fu-jeve zaspanosti, se je Kuen-Lu hudo upiral dremoti; ko se mu je usiljevala. Sedeč na petah pred svetlo gorečo grmado pel je poluglasno brezkončno pesen — improvizacijo.

— Kuen-Lu je hraber, pogumen in predrzen! pel je tenko Kuen-Lu, in pridno metal suhljad na grmado in sumljivo gledal temno okrožajoče grmovje. Hrabrejšega od Kuen-Lu-a ni nobenega človeka v Mandžuriji. . . . Kuen-Lu se nikogar ne boji. . . Šel je v samoto iskat dragoceni koren žen-šen, našel ga bode mnogo, mnogo, prodal, obogatel in ženil

*) Čerenša-divji česen, jako priljubljen prigrizek pri raznih jedeh.

se. . . Devojke jako ljubijo Kuen-Lu-a zaradi njegove hrabrosti in poguma. . . .

— Na jedenkrat je Kuen-Lu-u zaostal glas v grlu, stresel se je in pazno poslušal. V grmovji zaslišal se je nek šum, kakor bi se kdo bližal tratini s previdnimi koraki. Hrabremu Kuen-Lu-u stopili so na čelo kaplje mrzlega potú. Po vsem telesu ga je nekaj pretreslo kakor mrzlica. Debelo in prestrašeno je gledal v hosto, prizadeval si je ugledati prouzročitelja tega šumenja. . . Šum je postal močnejši in iz hoste je priletelo pol dvanajstorige netopirjev in z lahkim čivkanjem krožilo nad glavo od samega strahu omamljenega Kuen-Lu-a, malo je manjkalo, da se neso zadevali ob njega s konci svojih perot.

— Tfu, prokleti . . . prestrašili ste me! — godrnjal je s trepečim glasom Kuen-Lu, odganjajoč od sebe netopirje in pridevajoč z nova suhljadi na grmado.

Netopirji so še nekaj časa krožili nad njim, potem pa zopet skrili se v goščo, preplašeni od močnega mahanja s slečeno haljo.

— Kuen-Lu se nikogar ne boji, začel je zopet brezskrbno peti hrabri klatež, ko se je nekoliko oddahnil od strahu. Za Kuen-Lu-a pau (panter) ni strašen . . . On se ne boji! Celo sun (ris) beži pred Kuen-Lu-om, stisnivši rep mej noge . . . Ma-toza (medved) skrije se pred njim v svoj brlog . . . Kuen-Lu hrabri! . . . On se ne boji ne le lamaze (tigra), ampak še hudega caj-langze (rudečega volka) ne. Naj le pride pau — Kuen-Lu ga takoj ubije! . . . Naj le pride sama lamaza — Kuen-Lu jo takoj ubije! . . . Ubije tudi caj-langzo, ako se sem prikaže . . . Kuen-Lu je že pobil mnogo divjih zverij, pa jih pobije še toliko . . .

Pri tej priči zaslišalo se je v gošči jedva slišno zategneno tulenje in utihnilo nekje v daljavi. Kuen-Lu je pri tej priči umolknil in začel vleči na ušesa v zopet navstalej tajinstveni tišini. Otrpnel je od težkega strašnega čakanja. Srce je Kuen-Lu-u silno bilo, tako silno, kakor bi se mu bilo hotelo iztrgati iz prsij. Okrog je vladala neprijetna tišina, sredi katere je natanko slišal Kuen-Lu vedno pogostejše bitje srca . . . In zdaj so je iz gošče zaslišalo isto tako tulenje, samo da je bilo mnogo bližje . . . K

temu tulenju pridružilo se je novo, nategnil se je duet . . . Polagoma so se začeli pridruževati novi in novi glasovi . . . Kuen-Lu se je tresel od tega strašnega koncerta, kakor bi bil mrzliččen. Spodnja čeljust se mu je povabila in zatrepetala. Nič več ni vedel, kaj dela. Kuen-Lu hotel je poklicati, vzbuditi tovariše, pa strah mu je stisnil grlo, da je iz njega mesto klicanja izvilo se nekako hropenje. Popolnem je otrpnel od strahu. Tulenje bilo je vedno bližje in glasnejše. Očividno je bilo, da se k njih taborišči drvi cela čreda. Te ropne zveri neso bile nič drugega, kakor vzbujajoči praznovorni strah, neranljivi duhovi — rudeči volkovi . . . Prestrašeni Kuen-Lu padel je na tla in krčevito plazil se k Lonhou-u, ki je trdno spal pet korakov od grmade.

Lonhou, Lonhou, klical je hripavo Kuen-Lu in suval starejšino v rebra s tresočo roko, — ej, Lonhou! . . . Ustani! — Caj Langza! . . .

Starejšina je le nekaj mrmral v spanji, probudil se pa ni.

— Lonhou, Lonhou, hripal je prestrašeni klatež in slišal kako se vedno približuje tulenje. Ustani, če ne te vrag še sne! . . . Caj-Langza! je obupano

zahripal Kuen-Lu, potem pa najedenkrat z jezo, ki se ga je polastila, ugrizne Longhou-a v ramo.

Starejšina se je probudil in kakor bi trenil skočil na noge.

-- Kaj!? . . . Kaj tacega!? zakričal je, ne da bi bil premišljeval, kaj se je zgodilo, ali kaka zverina ga je ugriznila.

— Molči, molči! . . . Caj Langza! . . . spregovoril je Kuen-Lu hripavo, boječ se ustati in še vedno ležeč na vlažni travi.

Lonhou se je stresel po vsem telesu in vlekel je na svoje že vajene ušesa. Strašni koncert slišal se je vedno bliže, tako da je Lonhou-u kri od samega strahu zaostajala v žilah. Ni bilo nikake dvojbe, da so v gošči v resnici tulili rudeči volkovi, pred katerimi imajo tuzemci nek vražen strah . . . Lonhou, ki se je predrzno lotil samega tigra, zatrepetal je, ko je le začul to volčje tulenje . . .

— Treba je je vzbuditi! . . . hitro je probudi! . . . zajeceljal je in glas se mu je tresel od vražnega strahu!

Ni minula jedna minuta, bili so že vsi na nogah in stali so skup pri svetlogorečej grmadi, s

trepetanjem poslušajoč zoperno tulenje rudečih volkov. Vse je pretresal mraz. Samo Li-fu je še ostal precej miren in ni mogel razumeti, česa se boji tak človek, kakor je bil Lonhou. Li-fu slišal je volčje tulenje pa ni si mogel misliti, da bi baš to tulenje moglo je strašiti. Li-fu bil je še neizkušen in imel je o pravljičnih rudečih volkovih le nejasne pojme . . .

Vsi so molčali. V tem se je tulenje približalo in pri tej priči utihnilo. Vse je bilo tiho. Vsak je vedel, da so volkovi že kje blizu, a so utihnili, ko so začuli prisotnost ljudij. Minulo je nekaj neprijetnega, mučnega čakanja. V hosti se je zaslišalo neko lahno šumenje, ki je bilo vedno bližje . . . Najedenkrat je šumenje utihnilo. Očividno je bilo, da so se volkovi ustavili. S strahom so vsi obrnili svoje poglede v grmovje . . . Povsod so se svetile strašne, zelenkaste oči, kakor iskre. Velik plamen je ustavil rudeče volkove na kraji tratine. Neso se predrznili iti v razsvetljeni krog, ampak so se skrivali v hosti. Le semtrtja je kateri se tudi pokazal na tratino, kakor bi bil vedel, da se mu nič ne zgodi, ker se je ljudje tako vražno boje. Molili so po konci

svoje ostre gobce in z razširjenimi nosnicami pote-
govali v-se ponočni zrak. Li-fu tega ni mogel več
strpeti. Previdno je pomeril svojo puško v glavo
najbližje zveri. Lonhou je zapazil, kaj hoče Li-fu in
hitro ga je prijel za roko.

— Ne streljaj . . . Nesrečo bi napravil! . . .
rekel je prestrašen. — Pusti je — bodo že sami
odšli! . . .

— Li-fu je začuden privzdignil glavo, katero
je že bil pritisnil k puškinemu kopitu.

— Tepec, pravi tepec! rekel je Lonhou s tre-
sočim glasom. Saj to neso zveri, ampak hudi du-
hovi . . . Ne ubiješ ga, ampak le nas pogubiš.

Praznovorni Li-fu se je kar stresel, ko je za-
slišal te besede starejšine. V njegovo srce se je
ukral nekak neprostovoljni, čuden strah. Spomnil
se je pripovedek očeta in matere o zlih duhovih v
gozdih, kateri so se spremenili v volkove, rudeče
kakor ogenj. Mati mu je pripovedovala, da se ti
duhovi klatijo po najbolj skritih samotah grmovja,
a gorje mu, kogar dobe, ako ne ume umilo-
stiti jih z dostojno žrtvo ali darom. Še bolj
gorje je pa onemu, ki bi se predrznil ustreliti po

rudečem volku. Rudeči volk so takoj premeni v večglavnega zmaja, kateri takoj speče predrzneža in ga požre . . . Groza je bilo Li-fu-a teh spominov. S strahom upiral je svoje oči v goščavo in s trepetom čakal, kako se konča ta napad hudih gozd-nih duhov. Strašne, zelenkaste, kakor ogenj svetle oči volkov so se sedaj skrile, sedaj zopet posvetile. Vsi so molče trepetali. Stisnili so se vkup prav h grmadi, tako da je je plamen skoraj lizal. Kakor bi bili okameneli, od strahu se ni nikdo ganil z mesta. Samo Lonhou je hitro prideval suhljadi na ogenj, vedé, da so hudobni duhovi gošče boje samo ognja.

Minulo je več kakor pol ure v takem čakanji. Volkovi so odšli . . . Tulenje se je slišalo le še v daljavi in počasi je utihnilo . . . In zopet je nastopila tišina. Vsi so se ložje oddahnili, kakor bi se jim bila z ram odvalila kamenita gora. Počasi so se zopet znebili strahu. Začeli so govoriti. Sprva šepetajoč, kakor bi se bali, da ne bi čuli hudi duhovi. potem je pa postajala govorica vedno glasnejša in živahnejša. Predmet njih pogovora bili so rudeči volkovi — ti strašni varuhi skrivnih bogastev te gošče. Nikdo ni hotel zaspati. Spanec je prešel vzne-

mirjenim, praznovernim klatežem. Sklenili so počakati jutranjega svita v pogovorih.

Slava Nebu! . . . Hudi duhovi so se vrnil v svoje brloge rekel je Lonhou in basal svojo pipo. — Videli so, da smo pravi hlapci Sina Neba, in zdaj bodo pa nas pustili okoristiti se z nekaterimi komadi korena . . . Gotovo je žen-šen kje v bližini, pristavil je starejšina trdno preverjen.

— Zakaj to misliš? vprašal je Kuen-Lu vesel.

— Vselej je tako! odgovoril je tajinstveno in tiho starejšina. Evo, koliko let že hodim za korenom, pa vselej pridejo rudeči volkovi poprej nego ga dobim . . . Klatijo se samo tam, kjer ta koren raste . . . Njim je tako ukazano.

— Kdo jim je ukazal, vprašal je radoveden Seo-kvi.

— Kdo? Velel jim je božestveni Fo (Budda) . . . Kakor se vidi, ti ne veš, kako je Fo daroval Mandžuriji tri blaga sveta: žen-šen, sobola in travo ula*) in kako je želel obvarovati jedno najdragoce-

*) Trava ula-caο pripada k vrsti kobuljnikov. Suho to travo davajo Kitajci po zimi v čevlje zaradi mehkosti in toplote. Njim popolnem заменуje gorke nogovice.

nejših blag, koren žen-šen pred ljudmi, ki neso podložniki njegovega Sina?

— Ne, ne vem, priznal je Seo-kvi.

— Mi tudi ne vemo . . . Nesmo še slišali! . . . rekli so drugi. — Prosimo, povej nam!

— Zakaj ne bi povedal, rekel je Lonhou. — Do solnčnega vzhoda je še dolgo — spati pa tako ne moremo . . . Poslušajte! . . .

Pomaknili so se k Lonhou-u, pripravljeni pazljivo poslušati. Ta pripovedka o radodarnosti Neba, o varuhih zakladov gosče — rudečih volkovih je jako razširjena mej Kitajci in mi jo preložimo, kakor se razume s svojimi besedami.

X.

Tri blaga neba: žen-šen, scbol in trava ula-cao.

— Davno, jako davno je bilo to, začel je pripovedovati Lonhou, — ko je na Kitajskem vladal dobri, umni bogdihan Jan-di*), ki je naučil svoje

*) Cesar Jan-di vladal je kakih 2700 let pred Krist. rojstvom. Ta cesar je jeden izmej junakov Kitaja, o katerih pripovedujejo pravljice, a jako „mirnih“. Dovršil je celo vrsto koristnih in občedržavnih del. Naučil je svoje podlož-

podložnike sejati žito, stala so ob reki Ussuri in ob morji jako obljudena mesta in trdnjave . . . Gotovo je kdo izmej vas že bil v dolini reke Sučan, in tam videl razvaline teh mest in trdnjav, obrnil se je pripovedovalec k pazljivo poslušajočim tovarišem.

— Na Sučanu še nesem bil, a pred tremi leti sem hodil po dolini Sanduhu-a (pritoka Ussuri-ja) in tam videl razvaline velikih trdnjav, spregovoril je jezični Seo-kvi.

— Na reki Fudri (pritok Sanduhu-a) je tudi mnogo tacih razvalin, pristavil je Kuen-Lu. — Kake velikanske trdnjave so bile: zidovi kakor bi bili iztesani iz cele gore . . .

Rovi pred zidovi bili so globoki, jako globoki! . . .

— Oče moj mi je pripovedoval, utaknil se je Li-fu vmes, — da je za jezerom Hanka, kjer so se nedavno naseli Rusi, jako staro mesto Mandžurov

nike sejati žito. Njegovo ime se omenja v mnogih kitajskih pravljičah. Narod deloma iz velikega spoštovanja do cesarja, ki ga je učil pridelovati žito, deloma nalašč ali pa iz nevednosti prestavlja razne dogodke poznejše kitajske zgodovine in narodnega življenja v dobo cesarja Jan-di-ja.

... Pri tem mestu stoji kamnita želva*), velika kakor cela gora ... Oče moj ni vedel, od kod je ta mašina pripeljana? ...

— Ta želva je pala z neba — kakor so mi pripovedovali starci v Pingutu, opomnil je Kuen-Lu nekako skrivnostno.

— Z neba ni pala, pretrgal mu je avtoritetno besedo Lonhou, ampak sam božestveni Fo prinesel jo je na svojih ramah iz srca Kitaja in postavil jo v deželi žen-šena, sobola in trave-ula ... Prinesel jo je Fo in rekel: „Dokler bode tu stala ta želva, pripadala bode ta dežela Sinu Neba. Samo ta bode prisvojil deželo žen-šena, drazega sobola in ule-cao, kdor more vreči želvo v morje ...“ S tega časa vladajo naši bogdihani v tem kraju. Želva božestvenega Fo-a stoji že tisoč let in nikdo je ni mogel

*) Pol vrste od Nikolskega sela, mej jezerom Hanka in reko Suifun, res leži na majhnem hribci iz rud čega granita surovo izsekana podoba želve, ki je deset čevljev dolga, šest široka in tri debela. Poleg nje leži kamnita plošča, narejena iz marmorja, ki je kakih osem čevljev dolga. Soditi po uglobljenji na hrbtu želve, je ta plošča kedaj stala na njej. Želva in plošča sta narejeni iz kamna, ki se ne dobi blizu Sujfuna. Očividno je, da sta pripeljani od daleč.

premakniti z mesta, a tem manj vreči jo v morje . . . Stala bode toliko let, da se rodi drug junak, podoben Fo-u . . .

— A, kako da so Rusi tja prišli gradit mesta? . . . opomnil je Li-fu. — Ali se to pravi tam vladati?

— Tepec, ti, Li-fu, tepec! rekel je zaničljivo Lonhou. — Rusi so prišli, ker je je pustil sam bogdihan iz milosti . . . Rusi so reven narod, zemlje njim manjka . . . Obrnili so se k našemu bogdihanu, naj jim da malo zemlje. Sin Neba odstopil jim je za nekaj časa po svoji dobrotljivosti košček zemlje in rekel.: „Tu živite — prazne zemlje imamo dosti . . . Samo glejte, da bodeite mirni, če ne vas preženem od tod“ . . . Rusi so le gosti. Vlada pa v tem kraji bogdihan . . .

— Tako je tedaj, zamrmral je Li-fu.

— Ali plačujejo Rusi davke? vprašal je radoveden Ki-se.

— Seveda je plačujejo! . . . Jedenkrat so se bili ustavili, da bi ne plačevali, pa bogdihan je poslal hungozov (razbojnikov) sežgat njim nekoliko mest in oni so se zopet pokorili, rekel je Lonhou. — Najbrž še pomnite to? . . .

Jaz sem še bil majhen, ko so hunguzi ropali ruska mesta, a vse še pomnim, odgovoril je Li-fu. — Hunguzi so se vračali mimo naše vasi . . . Cele čede konj gnali so v Mandžurijo in vsi konji so bili obloženi z dragocenimi stvarmi Rusov . . .

— Bogdihan je močen! opomnil je ponosno Seo-kvi. — Njemu se ne more nikdo ustavljati.

Močen je, kajti mnogo narodov ima pod svojo oblastjo, pristavil je Lonhou. — Sin Neba vlada skoraj ves svet . . .

Samo iz dobroto pustil je majhne koščke zemlje Rusom, Francozom in rudečim hudičem (Angležem) . . . Ako hoče bogdihan, jim to zemljo lahko zopet vzame! . . .

Slava našemu bogdihanu, slava! zamrmrali so klateži, ganjeni od veličja in brezkončne dobrote svojega vladarja — Sina Neba.

Minulo je nekaj trenutkov slovesnega molčanja. Vsi so premišljevali o mogočnosti bogdihana in ničevosti drugih narodov.

— Nadaljuj, Lonhou, opomnil je radovedni Seo-kvi, in tako pretrgal slovesno, globokomiselno molčanje svojih tovarišev. Lonhou nabasal je hitro pipo

s posušeno travo daljda-mo, zakuril in pazno pogledal po svojih tovariših, kakor bi se hotel prepričati, ali dovolj pazljivo poslušajo.

— Poslušajte! . . . Pred davnim časom, bile so doline Ussurija, Daubi-he-ja, Lučana in Sujfina gosto naseljene. Povsod so bila velika mesta ni močne trdnjave. V enem iz teh mest živel je bogat, pošten mož, ime mu je bilo Ula-Džan. To je bil dober, prijazen in moder človek. Sreča njegovega življenja bila je v tem, da je pomagal ubogim in stregel bolnikom. Dopal je božestvenemu Fo. Vsled Fo-ovega pokroviteljstva je Ula-Džan v vsem imel srečo. Bogatil je od dne do dne in slednjič je njegovo bogastvo presegalo zaklade Sina Neba, modrega vladarja Jan-di. Ula-Džan bil je jako star, pa vzlic svojim sto in večjim letom bil je čvrst in krepek, kakor bi bil 40 let star. V tem mestu živel je drug bogatin, Dzjang-Lun, človek neusmiljen, hudoben in prevzeten. Ne le, da revežem ni nič dajal, ampak jemal jim je pri priložnosti do poslednjega, kar so imeli. Začel je sovražiti Ula-Džana. Neizmerna bogastva poslednjega vzela so mu pokoj, spanje in apetit. Cele dni in noči mislil je Dzjang-

Lun, kako bi si prilastil bogastva Ula-Džana in končal njegovo srečno življenje Mislil je, mislil in nazadnje se je izmislil strašno zločinstvo . . . Ranil si je noge, oblekel se v cunje in šel na brgljah, prav kakor berač k hiši Ula-Džana.

Poslednji ni slutil zvijače, vsprejel ga je prijazno, oblekel, nasitil, in dal mu čudodejna zdravila, da si ozdravi rane na nogah, in še denarja. Ko je jedel, ko mu je dobri Ula-Džan prevezaval rane, ogledal je, kje kaj leži, kje hrani njegov nasprotnik svoja bogastva, in kako bi bilo mogoče udreti v njegovo hišo . . . Dzjanz-Lun sklenil je ubiti Ula-Džana in prisvojiti vsa njegova bogastva. Prvo noč je zlodej udrl v hišo Ula-Džana, in spečega zabodel v srce Ula-Džan je samo izdihnil in umrl, umrl mirno, kakor bi že bil pričakoval smrti. Dzjang-Lun je planil k skrinjam ubitega. Odprl je jedno, globoko je segel v njo s svojo okrvavljeno roko, pa hitro jo nazaj potegnil ves prestrašen, skrinja bila je polna kač . . . Odprl je Dzjang-Lun drugo skrinjo, in skočil nazaj: namesto srebra je v njej sedela čudna pošast . . . Prestrašeni ubijalec bežal je iz hiše, kar se je ožarila hiša z

veliko svetlobo in pred začudenimi očmi Džang-Luna prikazal se je sam božestveni Fo. . . Prestrašeni ubijalec pal je na tla in zatrepetal. „Nehvaležni, neusmiljeni Džang-Lun, zagrmel je Fo, ti si storil strašno zločinstvo! . . . Ubil si tega, ki ti je ravno kar skazal usmiljenje, te prijazno vsprejel, nasitil, oblekel in ozdravil . . . Ti, gnusni človek, hotel si prisvojiti si njegove zaklade, pa jaz sem je premenil v gade . . . Džang-Lun, ti si zaslužil strašno kazen! . . Vedi, da vse bogastvo Ula-Džana bilo je in je v njem samem . . . Velim ti vzeti truplo tega svetnika in na svojih ramah nesti ga v hrbet Sihote-Alina. Zakoplji ta dragoceni prah v ljudem nepristopnej soteski . . . Naredil bodem, da spomin na dobrega Ula-Džana ne mine, dokler bode stal svet; ne mine pa tudi spomin na tvoje gnusno zločinstvo! . . . Ko zakoplješ Ula-Džana, razpadeš na tisoče koscev in vsak kosec tvojega telesa se spremeni v volka z rudečo dlako, da bode vsak videl kri svetnika, katerega si ubil . . . Stražil bodeš zaklade, katere jaz ustvarim iz prahu Ula-Džana, stražil na tisoče tisoč let! . . . Pojdi, izpolni mojo voljo! . . .“ Svetloba je minula in Fo je izginil . . .

Dzjang-Lun, gnan od neznane moči, zadel je na rame truplo Ula-Džana in odšel je ž njim, kakor mu je ukazal Fo. Hodil je dolgo, neprestano in nazadnje prišel je do hrbta Sihote-Alina. Tu se je pokazala dobrotljivost božestvenega Fo-a. Rana na nestrohljivem telesu Ula-Džana se je kar odprla in kapljo za kapljo je iz nje curljala dišeča kri. Vsaka teh kapelj udrila je globoko v zemljo in ta trenotek je iz nje zrastel čudodejni koren žen-šen. Dolgo se je potikal ubijalec s truplom na rami po Sihote-Alinu, iskajoč za ljudij nepristopno sotesko, a kri je vedno tekla in preminjala se v žen-šen. Večkrat je Dzjang-Lun počival, vselej je pazno položil truplo na zemljo in takoj je okrog in na tem mestu, kjer je ležalo truplo, zrastla trava ula — druga blagost, katero je daroval Fo ubogim ljudem v spomin poštenega Ula-Džana . . . Nazadnje je Dzjang-Lun našel skrito sotesko, nepristopno za navadnega umirajočega, in zakopal je Ula-Džana . . . Jedva je končal svoje delo, že je razpal na tisoče koscev, ki so premenili v tisoč rudečih volkov . . . Soteska Ula-Džana se je pri tej priči premenila v veličasten vrt z neizcrpljivim zakladom čudodejnega žen-šena . . . Vsaka

miš, vsaka podgana, ki je slučajno letela čez to čudno sotesko premenila se je v drazega sobola — tretja blagost božestvenega Fo . . . S tega časa so soboli: poprej jih ni bilo . . Po volji Fo-a bodo živele rudeči volkovi, dokler ne usahne poslednji koren žen-šena. Ravno tisoč jih je . . . Ne ginejo ne, plode se pa tudi ne. Nikdo izmej ljudij ne sme poseči po njih življenji. Kdor ustrelil rudečega volka, postane žrtva tega duha gošče. Požró vsakega nevernega tujca, ki bi se predrznil ukrasti najboljšo blagost Neba, koren žen-šen. Po volji božestvenega Fo smejo okoristiti se s tem čudodejnim korenem samo sinovi naše zemlje. Žen-šen ozdravi vsakatere bolezni in onemoglosti, kakor je je nekdam ozdravljjal Ula-Džan . . .

Lonhou je umolknil. Poslušalci so pa tudi še nadalje zamišljeni molčali.

Čudna pripovedka starejšine napravila je na slušatelje neodvrljiv utis. V domišljiji predstavljali so si čarobni propad Ula-Džana z neizcerpljivimi zakladi čudodejnega žen-šena. In dobro čuvstvo obiskalo je njih spridene duše in okamnela srca.

— A kje je ta soteska? vprašal je Mandžur Seo-kvi po precej dolgem molčanju. Bil je očaran po pripovedovanji, ki ga je slišal.

— Ko bi jaz vedel, kje je, davno bi že bil v njej, rekel je zamišljeno Lonhou. — Dobro bi jo preiskal! . . . Tam raste na tisoče tisoč najlepših korenov žen-šena . . . Pa nikdo izmed nas je ne najde, pristavil je starejšina. — Tega ne dopušča sam božestveni Fo . . . Prišel pa bode čas, ko bode to sotesko našel priprost človek in on postane tak bogatin kakor je bil Ula-Džan . . .

— Ali ti veš, Lonhou, koga je odločilo Nebo, da bode našel sotesko Ula-Džana? vprašal je Seo-kvi.

— Starci so mi pripovedovali, ko sem bil še majhen, — da bode čudno dolino Ula-Džana našel prej ali pozneje kak ulog Mandžur iz mesta Girina.

Praznoverni Seo-kvi se je stresel po vsem telesu. Kri mu je udarila v glavo.

— Ti praviš; Mandžur iz mesta Gririna? vprašal je s tresočim glasom.

— Da, Mandžur iz mesta Grina, potrdil je starejšina. — Kaj me tako debelo gledaš? . . . pristavil je sumljivo. — Pa saj ti nesi Mandžur! ? . . .

Vsi so obrnili pogled na nemirnega vojaškega beguna. Gledali so ga z zavistjo. Znano je, da Kitajci sovražijo Mandžurje, svoje pokoritelje.

— Kaj Mandžur sem jaz? rekel je Seo-kvi, kakor bi bil razžaljen. — Tak kakor vi! . . . Lejte, tepce! . . . Zmislili so se, da sem Mandžur . . .

— Če si Kitajec, a ne mandžurski pes, tedaj slava Nebu, rekel je Lonhou. — Če si pa res Mandžur, kaj se če . . . Prišel si v našo družčino, postal naš tovariš in nikdo ti ne sme nič žalega storiti . . . Da nikdo! pristavil je starejšina, in vse navzočne ostro pogledal.

— Povej, Lonhou, zakaj je božestveni Fo baš Mandžurja odločil, da najde ta sotesko, in ne Kitajca? vprašal je radoveden Ki-se, nevoljen, da je Fo dal prednost mandžurskemu psu pred pravimi slugi Sina Neba.

— Starci trdijo, da je Ula-Džan sam bil Mandžur, doma iz Girina, odgovoril je Lonhou. — Mnoge Mandžurjev se je že prizadevalo najti prah Ula-Džana, pa zastonj: skoro vsi so poginili v gošči, le malo se jih je vrnilo domov po strašnem trpljenji . . . Božestveni Fo je neki tako določil, kakor so

pravili starci, da čudno sotesko najde samo oni Mandžur iz mesta Girina, kateri ujame živega rudečega volka in mu izkoplje obe očesi . . . Tedaj mu bode volk sam kazal pot v sotesko . . .

— Ali je že kdo poskušal ujeti rudečega volka? vprašal je Seo-kvi, s hrepenenjem poslušajoč starejšino.

— Mnogi so že skušali, pa njim ni prišel v roke . . . Ako kdo prime zverino, se ta takoj premeni v strašno pošast in požre predrzneža . . . Vsi so poginili! . . . Nikdo se še ni vrnil, da bi se že pobahati mogel, da je imel v rokah rudečega volka.

Lonhou je umolknil in zamislil se.

— Nu, hajd na pot! Solnce je že izšlo! . . . zaklical je po kratkem premišljevanji, veselo skočivši na noge. Hajda! . . . Žen-šen je kje tu v bližini! . . . To je gotovo! . . . Neso se zastonj pokazali po noči rudeči volkovi.

XI.

Nova nevarnost.

Pripovedovanje Lonhou-a napravilo je na praznovernega lakomnega Seo-kvi-ja silen utis. Posled-

nje besede so se kakor žebelj zasadile v njegovo glavo. Sledeč po zvitej stezi za tovariši je ponavljal v mislih, kar je slišal, in preudarjal ter prišel je naposled k bedastemu prepričanju, da je baš on, Mandžur iz mesta Girina, izbran od božestvenega Fo, da najde dolino Ula-Džana in si prisvoji neizcrpljiva, v njej nahajoča se bogastva. Vedno bolj se je Seo-kvi-ja polastovala strastna želja poskusiti svojo srečo . . . Lakomnost je omračila njegov razum. Praznoverje je podpiralo njegov neumni sklep. Zdelo se mu je, da je baš njemu možno, kar drugim ni bilo.

„Nič več ne kaže zgubljati časa, mislil si je Seo-vki, pogumno stopajoč po ozkej zverinskeji stezi. Še danes zvečer se odločim od družbe in pojdem iskat meni odločene sreče . . . Puško imam . . . Res imam malo smodnika, pa to se da popraviti: smodnika imata Li-fu in Lonhou, — morem se ga poslužiti . . . Samo jedno je strašno . . . Treba je ujeti ru-dečega volka . . . Oj, oj, kako je strašno!“ . . .

Seo-kvi je prebledel od te misli. Lasje ježili so se mu na glavi. Sicer je pa ta strah bil miuljiv.

Žgeča lakomnost je razgnala strah, ko se je domislil na neizcrpna bogastva čudne soteske Ula-Džana.

„Kaj se hoče, če je tako, mislil je Mandžur. Poskusiti ga hočem ujeti, saj mi je tako umreti jedenkrat . . . Morda mi pa sam božestveni Fo pomore pri tem delu . . . Vsaj sem Mandžur iz mesta Girina in nikdo drugi . . . Saj je Lonhou pravil, da je baš Mandžurjem iz mesta Girina sojeno poiskati dragoceni prah Ula-Džana . . . A Lonhou vse ve . . . Mnogo je že preživel na svetu, prehodil po gošči . . . Saj ne laže, kakor pes!“ . . .

Iskatelji žen-šena so v tem previdno pomikali se za svojim skušenim voditeljem Lonhou-om. Poslednji imel je, kakor se videlo strogo določen smoter. Dobro je vedel, kam pelje tovariše. Vse okrožujoča znamenja so kazala, da kmalu pridejo v temno sotesko, kjer raste čudodejni koren žen-šen. Čim dalje so šli po zverinskeji stezi, tem gostejše in gostejše je bilo grmovje. V gošči bila je silna vlažnost in hlad. Kakor se je videlo, solnčni žarki nikdar ne pridero semkaj. Zemlja bila je mehka, vlažna, močvirnata. Lonhou je takoj uganil, da so

nazadnje prišli do pravega mesta. Po nekaj ovinkih se je steza razdvojila. Lonhou se je ustavil.

— Razidti se moramo, rekel je svojim tovarišem. Ti, Kise, Seo-kvi in Kuen-Lu pojdite na desno, a jaz pojdem z Li-fu-om na levo . . . Dobro iščite, tu ima biti žen-šen! . . . Zvečer se zopet zberemo na tej tratini, na katerej smo prebili poslednjo noč . . .

Klateži razšli so se molče na povelje starejšine. Začeli so energičneje iskati čudodejnega korena. Klateži šli so s steze, predrzno se ugloobili v grmovje, razkropili se na razne strani, da ne bi motili drug drugega. Prodirati so morali skozi skoraj neprodrljivo dišečo steno, katero so delali ovijajoča se trta, javori, jerebika, akacije, jasmin, krhljiko-vec in leščevje. Včasih so morali lezti po vseh štirih, včasih so pa morali delati z noži in sekirami, da so si naredili kako luknjo. Pri tem so pa z rokami od, razburjenja in lakomnosti tresočimi rokami iskali po gostej travi, skrbno gledali, če se ne prikaže kje znan list čudodejnega korena . . . Minulo je nekaj ur. Kakor bi bila temno sotesko pokopala v svoje neprelazljivi gošči predrzne iskatelje . . . Ni

bilo slišati niti glasu niti šuma. Vsak je previdno molčal, da ne bi privabil k sebi kake nevarne zveri. Vsak je lezel po mehkeji travi in vlažnih tleh, jedva sopeč, prizadevajoč razriniti ali pa presekati ovirajoče vinsko trto ali goste veje drugih plazečih se rastlin. Če tudi so bili lačni, vendar so popolnem pozabili na jed. Lakomnost je pregnala lakoto, zbrisala vse njih utise, obrnila njih pozornost le na jedno stvar. Vse njih misli so bile združene le v tem: kako bi našli dragoceni koren? Prvi bil je tako srečen Ki-se. Sredi goste trave zagledal je znan list in zatrepetal je od veselja. Ki-se je skrbno zazril z rokama rahlo, mastno črno zemljo, da ne bi pokvaril, pomečkal, raztrgal dragocenega, jako nežnega korena. Bilo je debela rastlina, debelejša kakor prst na roki, večletna in jako velike vrednosti. Roke Ki-se-ja so se tresle od jako lahko umljivega veselja. Z veliko previdnostjo je razgrebal rahlo črno zemljo, dobro vedoč, da neprevidno ravnanje s korenomo more uplivati na njegovo kakovost in ponižati njegovo vrednost . . . Pri tej priči razlegel se je po grmovji bolesten, srce trgajoč krik, kateri se je končal s hripavim ječanjem, katero je

zaglušilo močno renčanje . . . Nikake dvojbe ni bilo, da je jednega klatežev napal tiger. Ki-se se je samo stresel po vsem životu, kakor bi ga bila prešinila električna iska. Še pogledal ni okrog. Njegove oči so bile trdno uprte v koren. Samo jedno sekundo je prenehal razgrebati prst, ravno tako kakor bi ne bil slišal strašnega upitja in predsmrtnega ječanja svojega tovariša. Kakor se je videlo, še zmenil se ni zato, da je nekaj desetlin korakov proč krvaločni tiger žrl še trepeče truplo nesrečnega, ne dosti pazljivega Kuen-Lu-a. „Da se le mene ni dotaknila lamaza!“ mislil si je Ki-se in dalje je izkopaval koren, kakor bi se ne bilo ničesar prigodilo. Samo roke so se mu malo bolj tresle in po životu mu je prehajal mraz . . . Drugi iskatelji so se za otožno, predsmrtno klicanje Kuen-Lu-a ravno tako malo zmenili. Vsi so slišali krik, pa nikdo se ni ganil, da bi šel nesrečnežu na pomoč. Vsak je mislil le na lastno varnost, bal se le za lastno kožo, in se ni upal postaviti svojega življenja v nevarnost za koga drugega. Vsacega se je polotila ta egoistična, brezčutna misel: „slava Nebu, da je drug pal v kremplje lamazi, ne pa jaz“! . . . V tem je

zver, napivši se krvi, breła pa kosti, lizajoč svoja okrvavela ustna . . . Kar je njen oster nos zvohal, da je v bližini drug človek. Začel je tiho prodirati h Ki-seju, ki je bil od same lakomnosti popolnem omamljen. Tako je bil zamišljen v izkopavanje korena, da ni ničesar slišal, kakor bi bil na nekem drugem svetu . . . Zdaj je koren izkopan . . . Ki-se je z velikim smehljanjem jel ogledavati svoj zaklad, premišljuječ, koliko tel bode mogel dobiti za ta redki koren. Koren bil je res precejšen. Bil je res jako podoben človeku in popolnem opravičeval svoje ime „človeku podobni koren“.*) Ki-se-jevo veselje ni imelo meje. „Sto tel (dvesto srebrnih rubljev) gotovo dobim!“ mislil si je, pazljivo ogledujoč ozlašti koren z vseh strani. „Sto tel! . . . Obogatim . . . Trgovati začnem . . . Veliko prodajalnico z vsakaterim blagam otvorim . . . Sloveč kupec**) postanem.

*) Žen-šen znači v besednem prevodu „človeku podobni koren“.

**) Kupec postati — to je želja vsakega Kitajca. Sinovi Nebeške države so židi krajnega vztoka. Lakomni po denarji, začno takoj, ako le imajo nekaj tel v žepu vsakeršne špekulacije, kupovati, prodajati in menjati. Pri tem se pa vselej ponašajo s tem, da so kupci, če tudi vsakoletni promet nekaterih znaša jedva petdeset tel.

Oženim se . . . Ilmene*) bodem jel! . . . Malo je manjkalo, da Ki-se ni jel plesati, ko je premišljeval, koliko bode dobil za koren in kako veselo bode potem živel . . . Pri tej priči je pa otrpnel, kakor bi se bil premenil v kamniti steber . . . Oči so se mu razširile in z divjim strahom uprle v jedno mesto . . . Dva koraka od njega je iz goste hoste molela velikanska tigrova glava. Oči so jej svetili kakor nesrečo oznanjajoč ogenj. S spodnje ustne je še kapala na temno zeleno listje grmičevja sveža kri . . . Nekaj minut sta zver in človek uporno gledala drug drugega. Ki-se bil močno preplašen, da je tako blizu v sosedstvu krvoločna ropna zver. Namesto tega, da bi se pripravil za bran, je Ki-se stiskal izkopani žen-šen pod pazduho, kakor bi se bal, da mu tiger vzame najdeni zaklad. Tiha, strašna borba pogledov ni trajala dolgo . . . Sita zver ni mogla prenašati neumnega, vanj uprtega človeškega pogleda, obrnila okrvavljen gobec in zgubila se v go-

*) Ilmeni so priljubljena jed Kitajcev srednjih in nižjih razredov. Pripravljajo se iz popolnem presnega testa ter se napolnijo svinjino mastjo in čebulo.

ščavi. Ki-se se ložje oddahnil, in hitil je iz gošče na stezo, na katerej je mislil, da je varnejši.

XII.

Seokvijevo beg.

Proti solnčnemu zahodu zbrali so se na tratini le štirje iskatelji. peti, Kuen-Lu namreč, se ni vrnil. Vsi so dobro vedeli vzrok in nikdo se ni dosti zmenil, kakor se je videlo, kako se je pripetila strašna katastrofa. Kakor bi nikdar ne bilo Kuen-Lu-a. Nikdo se ni spomnil nanj, nikdo ni omenil njegovega imena. Nikdo ni izrekel besede sočutja povodom smrti tovariša. Vsak se je brigal le za lastno korist, tembolj, ker se je za nekatere končal dan jako srečno. Vspeh je zbrisal neprijetni utis, kateri je napravila smrt Kuen-Lu-a. Vsi razen Mandžurja Seo-kvi-ja bili so pri dobri volji. Posebno je bil zadovoljen z minulim dnem starejšina Lonhou! posrečilo se mu je bilo najti tri lepe korene žen-šena in po vrhu še ustreliti debelega zebra, s katerim se je bil srečal na ovratnem potu. Prednji del in rebra velike živali je Lonhou pustil v gošči, kakor neobhodna žrtva rudečim volkovom, ki so dopustili

klatežem prisvojiti si del zakladov, ki jih je njim v varstvo izročil božestveni Fo. Zadnji del zubra privlekel je starašina na njih stanišče, da ga bodo imeli za hrano. Ki-se in Li-fu, ki sta našla vsak jeden koren, vrnila sta se na tratino jako dobre volje. Samo Seo-kvi se je vrnil, otožen, nevoljen in zamišljen. To slabo voljo Seo-kvi-jevo so si tovariši tolmačili tako, ker je njegovo iskanje bilo popolnem nevspešno: Seo-kvi se je vrnil s praznima rokama. V tem je pa vzrok slabe volje pobeglega vojaka bil popolnem drug. Brodil je več ur po gošči in ves čas ga je vznemirjala neumna, strastna, žgoča želja: da bi poiskal dolino Ula-Džana? Ta misel ga je tlačila kakor kamen. Seo-kvi se je potikal po gošči brez določenega namena, preveč ga je gonila postranska ideja, ki je neprestano napolnjevala njegove misli. Zato je pa tudi lahkoumljivo, zakaj se je vrnil s praznima rokama, dočim so se vsi tovariši vrnili z večjim ali manjšim plenom. Seo-kvi se je po dnevu utrudil fizično in moralno. Vrnil se je, ko se je že bilo popolnem stemnilo, in drugi so že bili povečerjali. Tovariši so ga vsprejeli z radovednimi vprašanji, kaj da je vzrok, da se je tako za-

poznal, pa Mandžur je le otožno molčal. Iskatelji bili so veseli in zgovorni. Bogati plen jih je storil klepetave.

— Ali nesi nič našel? vprašal ga je nazadnje Lonhou.

— Nič! odgovoril je otožno Mandžur.

Ko je zagledal vesele obraze tovarišev, uganil je, da se njim končal dan srečnejše, in polotila se ga je nekaka zloba in nevošljivost.

— E! . . . eh; Seo-kvi!? Kako je pa to? . . . Lej, deček Li-fu našel je tudi korenček, a ti, skušeni, vrnil si se pa prazen! . . . Saj jih je v tem kraju mnogo . . . rekel je očitajoč starejšina.

Jezen je bil na Mandžurja, da se je ta vrnil s praznima rokama. Samoljubje skušenega vodje je zahtevalo, da bi vsi člani družbe bili jednako srečni v iskanji žen-šena v krajih, katere jim je on pokazal.

— Gotovo se je bolj skrival pred roparskimi zvermi, kakor pa iskal žen-šen! . . . Seo-kvi je najbrž mislil da žen-šen raste na drevju — šel je po gošči in gledal kvišku! . . . Kako bi našel koren, saj je še lamazo pregledal, kajti šla je mimo njega

in naletela na Kuen-Lu-a! . . . začeli so se šaliti veseli iskatelji žen-šena.

Seo-kvi-ja je jezilo, da se mu posmehujejo, vender je molčal, otožno molčal, zamišljen v svoj neumen sklep.

— Vzemi, odreži si zubrovega mesa . . . jej! ponujal mu je Lonhou.

— Nečem! . . . odgovoril je prisiljeno Seo-kvi, prisedel h grmadi in prižgal pipo.

— Oj, oj, ali jesti nečeš!? . . . čudil se je Ki-se . . . Pa saj nesi kaj jedel tam v soteski.

— Kaj še mojega svežega mesa neče, rekel je razžaljen Lonhou. — Gotovo se je nažrl kake mrhovine . . .

— Ali hočeš spati? vprašal ga je po kratkem molčanju zasmehljivo starejšina.

— Tudi spati se mi ne ljubi! . . . odgovoril je jezen Seo-kvi in vlekel iz pipe.

— Hvalo ti tovariš! rekel je vesel Lonhou. Vsi smo strašno utrujeni in potrebni spanja . . . Tedaj bomo mi pospali, ti pa straži nas in pazi na grmado.

Starejšinin predlog je tako razveselil Seo-kvi-ja, da se je jedva premagal, da ni preveč vidno pokazal svojega posebnega veselja. Težila ga je ravno kar še misel, kako bi spolnil še to noč izmišljeni sklep, a sedaj je sam Lonhou razrešil to težavo.

— Dobro! zamrmral je Seo-kvi z ravno takim jecljajočim glasom in okranil je na obrazu prejšnjo otožnost.

Ni minulo pol ure, ko so že silno trudni iskatelji žen-šena pospali, kakor bi bili mrtvi, kajti ničesar neso sumili, da je Seo-kvi sklenil okoristiti se ž njih zaupljivostjo in izvršiti težek prestopek proti vsem svojim tovarišem, prestopek, da mu ga ni podobnega tu v gošči, nečuven in vznemirjujoč. Pustolovci so si razlagali slabo voljo Mandžurjevo samo s slučajnim nevspehom in zato bili popolnem mirni.

Minulo je dve uri. Seo-kvi je še vedno negibljivo sedel pred grmado in gledal v svetel plamen. Kakor je bilo videti, vršila se je v njem strašna, uporna нравstvena borba. Na njegovem surovem obrazu se je prehajal nemir. Vsi njegovi živci bili so nadnaravno napeti . . . In sedaj se je, kakor se je videlo, Seo-kvi na nekaj odločil. Ener-

gično je stresel z glavo, previdno ustal in pazno pogledal svoje speče tovariše. Noge so se mu tresle. Oči so se mu mrzlično in budobno svetile. Jedva je dihal, stopil je par korakov proti Lonhou-u, potem se pa ustavil v neodločnosti. Njegov mrzličen pogled bil je trdno uprt v brezskrbno spečega starejšino. In sedaj je Seo-kvi izvlekel svoj nož in naredil še dva koraka, ne da bi bil kaj obrnil oči od Lonhou-a. Plame grmade je na široki nož metalo lep, nesrečo oznanjanjoč svit, in osvetljevalo je h kratu mrtvo blede obraz Mandžurja, ki je imel nekak mirren, okamnel, prav kakor zamrznjen izraz. Tiho kakor duh je pokleknil Seo-kvi pred starejšino, previdno je segel z levo roko po smodnikovem rogu, in ves čas ni obrnil oči od mirno spečega Lonhou-a . . . Minulo je nekaj minut . . . Seo-kvi je kakor okamenel . . . Bal se je, da se starejšina probudi in ga prime na mestu zločina. Bal se je ganiti, bal se je celo dihati. Čudno se mu je zdelo, da mu je sapa letela iz prsij s takim šumom, kakor veter ki vleče iz kake podzemeljske jame. Žile na sencih so bile kakor kovaška kladiva . . . In sedaj je Mandžur potegnil k sebi smodnikov rog, pa rog je

ostal, kakor bi bil prirastel k zemlji . . . Potegnil je močnejše, nekaj je zaškripalo, pa rog se ni premaknil niti za jedno črto. To neznatno, jedva slišno škripanje napravilo je na Mandžurjeve živce strašen utis. Zdelo se mu je, kakor bi se bil smodnikov rog razjezil in s svojim krikom potresel vsa okrožujoča drevesa, oživil vsako travico, vsako bilko. Jeden trenotek je že mislil, da je izgubljen . . . Mislil je, da vsi pretreseni s tem škripanjem skočijo na noge in ga potolčejo. Obstal je na jednom mestu, bal je ganiti se in zadržaval je dihanje. S čela so kapale na travo debele kaplje mrzlega potu . . . Minulo je nekaj minut mučnega čakanja. Mandžur napel je ušesi. Tiho. Nikdo iz tovarišev se ni niti ganil. Prva nevarnost je minula, pa srce je Seo-kviju še vedno silno nemirno bilo. Kar se je zopet Mandžurja polotila neka divja odločnost. Mislil si je, da odstopiti ni več mogoče, naj tudi pogine. Mislil je, kako bi hitreje končal to stvar. Predrznó, z nepotrpežljivimi živci je še močnejše potegnil za rog. Lonhou se je v spanji počasi obrnil in se odvalil s smodnikovega roga . . . Mandžur vzel je nož in ga nastavil h grlu starejšine . . . Ko bi se bil starej-

šina še jedenkrat ganil, bi ga bil Seo-kvi zaklal. Pa Lonhou se je samo obrnil na drugo stran in še trdnjše zaspal kakor prej. Seo-kvi se je ložje od-dahnil, previdno prerezal jarmena, na katerih je visel rog in ustal . . . Baš z isto previdnostjo od-rezal je rog Li-fu-u . . .

Približala se je polnoč. Nič več kakor šest ur je še bilo do zore. Obotavljati se več ni bilo mogoče. Seo-kvi vzel je puško in tri smodnikove rogove in previdno se zgubil v goščo. Tema v goščavi bila je neprodrljiva. Mandžur je po stezi naredil kakih deset korakov, potem pa obstal in poslušal, če ga ne zasledujejo? Ne! . . . Sedaj je zapokala mu pod nogami zlomivša se suha veja. Seo-kvi je obstal, kakor bi bil pribit in začel skrbno poslušati, pa povsod okrog je bila le tajinstvena tišina. Njegovi živci bili so vedno bolj napeti . . . Pri tej priči obšel ga je grozen strah. Zdelo se mu je, da tekó za njim, in spustil se je v beg. Veje so ga teple po obrazu, trgale mu obleko in praskale mu telo. Skoro pri vsakem koraku se je spodtaknil, pal, težko ustal in bežal dalje, sam ni vedel kam. Gnal ga je naprej silen strah. Bežal je in nič

ni čutil, da je truden. Začelo se je svitati. Nepredrljiva tema je minula in po gošči se je razlila prijetna in prijazna polusvetloba . . . Seo-kvi tekel je še vedno. Na njegovem okrvavljenem truplu viseli so koščeki obleke . . . Obraz mu je bil razpraskan, noge zbite in pokrite z ranami . . . Tu se je steza zavila na levo in držala po strmem klanci. Seo-kvi utrujen je še tekel po ravnem, a sedaj ni mogel več dalje in popolnem onemogel ulegel se na travo pod holmom . . .

XIII.

Zasledovanje Seo-kvi-ja.

Trudni iskatelji spali so krepko do zore, ker jih ni ničesar motilo. Prvi ustal je Lonhou. Čudno se mu je zdelo, da je pogasel ogenj, in da ni nikjer Seo-kvi-ja. Nikakor ni mogel umeti, kje je Mandžur, kam je zginil. „Ali je tudi Seo-kvi-ja kaka zver pograbila po noči!“ Ko se je to domislil, mu je kri zastala po žilah.

— Ej, ustanita! zakričal je glasno starejšina.

— Nova nesreča! Iskatelja skočila sta kvišku in osupnena uprla oči v surovi, blede obraz Lonhou-a.

— Kaj!? . . . Kaj se je zgodilo!? . . . vprašal je Ki-se in jezik se mu je spodtikal od strahu!

— Seo-kvi je izgubljen! objavil je lakonično starejšina in pazno ogledoval tratino.

Nikjer ni bilo videti niti sledu kake borbe. Nobene kaplje krvi ni bilo na bujni zeleni travi. Lonhou vrnil se je k tovarišema prestrašen od nepričakovane novice in zajeceljal je z začudenjem . . .

— Sam vrag ga je snedel! . . . Kam se je utaknil? . . . Pa saj ni ubežal!? . . .

Polastila se ga je vznemirljiva misel Kri mu je udarila k srcu. Na čelo so mu stopile kaplje mrzlega potu. Lonhou je hitro posegel pod pazuho in izvlekel kozulj*) z prejšnji dan najdenim korenom žen-šena.

— Ne, vsi so še! zamrmral je in ložje se od-dahnil, premišljujoč, kako se je nepričakovano izgubil Mandžur?

*) Navadno najdene korene žen-šena skrbno polože v posebne kozulje, katere napolnijo s črno prstjo. Poslednje menjajo pogostem. Neobhodno je treba za ohranjenje nenavadno nežnega korena, da je prst v kozuljih vedno sveža in vlažna.

— Gej! vidva! zakričal je Lonhou k svojima tovarišema. — Ali še imata ves žen-šen? Pa ga saj ni ukral Seo-kvi.

— Še! odgovorila sta iskatelja žen-šena, pozorno ogledujoč iz pod pazduhe izvlečena kozulja.

— Vrag ga vzemi! . . . Pobodi ga jelen v rebra! . . . Smodnikovega roga nemam! Zaklical je Li-fu, zaman tipajoč pas, na katerem so viseli samo odrezani jarmeni namesto smodnikovega roga. Lonhou je mehanično posegel s svojo roko po svojem pasu . . .

— Poganski pes! nesramni razbojnik! zaupil je z divjim, piskajočim glasom. Na ustnih so se mu pokazale pene. V oči mu je udarila kri. Zgrabila ga je divja jeza.

— Da bi ga raztrgali rudeči volkovi! . . . Malopridnež! . . . Zanikernež! . . . začel se je jeziti Lonhou, in v resnici začel ruvati si ščetinasti sive lase.

— Ukral je, pes, ukral! tulil je z obupnim glasom. — Ušel je kanalja, kakor zanikern strapopetnež! . . . Naj le pride v moje roke: živemu odrem kožo, počasi ga bodem spekel na ognji, vse lase mu bodem po malem poruval! . . . kričal je

Lonhou in zagrozil s pestmi okružajočemu grmovju. Dosti je tulenja . . . Seo-kvi še ne more biti daleč — lahko ga še dohitemo, rekel je Ki-se, ko se je malo oddahnil od strahu.

— Da, lahko ga še dotečemo! pritrdil je starejšina, ki se takoj pomiril. — Da, tovariši, mi moramo ujeti zanikrnega Mandžurja . . . Pobral je seboj ves smodnik . . . Kajti v gošči smo izgubljeni brez smodnika. Če ne pomrjemo za gladom, ali pa nas zveri pojedó . . . Ujeti moramo Mundžurja! Pojejta malo in hajdi za njim! . . .

Iskatelji so hitro pozajutrkovali, pobrali seboj ostanke mesa in hitro se odpravili zasledovat ga. Lonhou je po kratkem, a skrbnem ogledovanji določil, na katero stran je bežal Mandžur. Iskušeno oko ga ni varalo. Ni še naredil deset korakov, kar je zagledal na trnovej veji kos obleke.

— Po tej stezi je bežal pes! rekel je Lonhou in pokazal tovarišem kos modre dabe. Hajda! . . . Hajda!

In starejšina šel je hitro naprej. Čim dalje so sti iskatelji žen-šena, tem bolj so se preverili, da gredo po sledu Seo-kvi-ja. Zdaj so na jednej,

zdaj na drugi vejici viseli koščki obleke neumno bežečega Mandžurja . . . Približalo se je poludne. . . Pustolovci šli so hitro dalje po zvijajočej se zverinskej sezi. Pot jim je tekel od nagle hoje v debelih kapljah, pa vendar neso čutili trudnosti. Želja po maščevanji podpirala je njih moči. In na nekem mestu se je Lonhou hitro nagnil in pobral nekako stvar, katero je bila očitvidno Seo-kvi-jeva.

— Pipa je izgubil! povedal je lakonično svojim tovarišema, pazno gledajoč po njegovih stopinjah. Pipa je starejšina spravil v žep. Nekaj korakov dalje se je starejšina zopet pripognil

— Mehur in kresilo, rekel je z ravno takim ravnodušnim glasom, in oboje utaknil v svoj široki žep.

Pustolovci so še hitreje šli po stezi. Najdene stvari so dokazovale, da je Seo-kví hitro tekel. Treba je bilo tedaj hiteti. Mandžur je mogel biti za pet ur spredaj. Treba je bilo pridobiti zamujen čas, naj stoji, kar hoče . . . Solnce se je že bilo začelo nagibati k zapadu, ko so iskatelji žen-šena prišli do tega mesta, na katerem je pal v travo

utrujeni Seo-kvi. Skušeno oko Lonhou-ovo se je hitro spoznalo.

— Tu je ležal! rekel je starejšina in pokazal tovarišema na močno pomečkano travo. Tu v rebro je zlezel pes! . . . S težavo so jeli lesti po stermem klanci. Mehka vlažna črna zemlja so zamenila trda tla, iz peščenika in apnenika. Vsa steza bila je posuta z mnogimi majhnimi, ostrimi kamni. Hoja je bila nenavadno težavna. Prekanjen, neutrudljiv Lonhou lezel je po rebro z mladeniško urnostjo. Njegove jeklene mišice delale so z energijo, kakor se je videlo, neso čutile utrujenosti. Manj vajena in utrujena Ki-se in Li-fu začela sta pa ustavljati. spodtikati in oddihovati se, hrapela sta kakor parni stroj.

Več kakor jedno uro šli so pustolovci po strmih klanci holma, predno so prišli do kuplji podobnega vrha, pokritega s košatim jelovim drevjem. Veličastne cedre, bujne smreke in košate jelke delale so razkošen mešan gozd divje lepote. Povsod so se videle velikanske skale, obvite z vzgledno, prekrasno preprogo raznih lazečih rastlin, in mahov. Na vrhu hriba se je polumrak, ki je vladal v so-

teski, zamenil s slabo svetlobo. Solnčni žarki so svobodno prodirali skozi mrežasti svod bujnih vrhov, prečudno zlatili robove svetlo-rujavega rogovca in blesteče, modrosive goljave bisernika, prepletenega z mnogimi fantastično zvitimi belimi nitmi in žilami kremenca . . . Ko je prišel na hrib, ustavil se je Lonhou, da se je oddahnil in določil, kam je nadalje bežal Seo-kvi. Ta naloga ni bila lahka. Z vrha hriba vilo se je v razne soteske na kakih deset stezá, katere so se zopet delile na deset novih stezic, obrazujoč celi labirint. Več kakor jedno uro hodil je Lonhou po kupljastem hribu, zdaj šel malo po jednej, zdaj po drugej stezi, pa nikjer ni našel sledú Seo-kvi-jevega. Kakor bi se bil poslednji udril v zemljo. Neutrudljivi starejšina vrnil se je k svojima tovarišema, ki sta počivala pod košato cedro. Zgubil je že bil upanje, da bi našel Seo-kvijev sled, kar zagleda nek blesteč predmet, ki se je komaj videl iz goste trave. To bil je Seo-kvijev nož, kateri je bil zgubil na hitrem begu. Nož je ležal pri stezi, ki je zvijajoč se peljala z vrha holma v ozko temno sotesko, ki je bila obdana z vseh strani s temnimi gorami.

— Hajda, semkaj! zaklical je Lonhou svojima tovarišema.

— Mandžurski pes bežal je v to sotesko, zamrmral je čmrno in hitro stopal po kamnitnej stezi.

— Pod holmom naleteli so na pogaslo grmado. Lonhou je hitro stopal h grmadi in z roko potipal pepel.

— Še gorek je! rekel je vesel. Ni še dve uri tega, ko je bil tukaj! Nu, zdaj pa le previdni bodite! . . . Treba je planiti nanj, kadar ne bode nič pričakoval. Vedita, da smodnika in krogelj ima dovolj in nas pobije kakor srne, ako zagleda, da se mu bližamo . . .

Iskatelji žen-šena tekli so dalje, če tudi s prejšnjo hitrostjo, pa vendar z vso mogočo previdnostjo. Vsak trenutek so pričakovali, da zagledajo kak znak, da je begun blizu, a tacega znaka ni bilo. Ali je po tej stezi šel že kak človek? Vsa poteptana z zverinskimi sledovi vila se je v globoko, mračno sotesko. Iskatelji so morali vedno lesti čez velikanska podrta drevesa, katerih debla so bila pokrita s fantastično preprogo iz mahú iz lišajev. Po sredi soteske tekkel je majhen gorski potok, va-

leč bistro čisto vodo po kamnitej strugi. Šli so čez potok in prišli v skoro neprodrljivo goščavo iz leščevja, ki je bilo vse prepleteno z raznimi ovijajočimi se rastlinami. Čim dalje so šli iskatelji, tem gostejši bilo je grmovje. S težavo šli so, spodtikaje se ob veje vijajočih se rastlin. Pot so si morali delati s sekirami in noži. Ko so prešli kakih sto korakov, se je Lonhou ustavil in rekel černo:

— Mandžur nas je zapeljal . . . Todi ni šel. Po tej stezi še srna ne more dalje.

— Pa vsaj ni Seo-kvi vrnil se po istej stezi, po katerej je šel v sotesko? opazil je Ki-se.

Lonhou se je stresel, ko je pomislil, da je to mogoče. Dušila ga je jeza. Vedel je, da Mandžurja ni več moči dohiteti, če se je res vrnil na hrib in šel po drugej stezi v nasprotno sotesko. Ali je moči človeka poiskati v tem gozdnem labirintu sredi neprodrlivega grmovja? Samo srečen slučaj bi jih mogel pripeljati na zgubljeni begunov sled. V tem je bilo pa neobhodno potreba poiskati Seo-kvi-ja in vzeti mu krajno potreben smodnik, kajti od tega je bi bila zavisna njih bodoča sreča.

— Vrniti se moramo h grmadi, rekel je hripavo Lonhou. Mandžurski pes je nas zvodil za nos! . . . Prepozno ga je zasledovati, kajti solnce se je že približalo zapadu . . .

— Jutri bomo videli, kaj je storiti, pristavil je, hitro korakajoč po obratnem potu. Hiteti moramo, sicer ne dobimo razbojnika. Do Ussuri-ja je pol meseca hoda, a divjačine nemamo s čim pobijati . . . Slabo je, jako slabo! . . . S koreni se bomo morali živeti in braniti se z noži in sekirami . . . Paganski pes! . . . zakričal je Lonhou s hripavim glasom in pretil s pestjo neprisotnemu Seo-kvi-ju.

XIV.

Za rudečim volkom.

Minula sta že dva dneva. Solnce se je že bilo skrilo za hribi in zlatilo njih košate vrhove. V gošči je bilo vedno temneje. Po stezici iz globoke soteske, kakih dvajset vrst od tega mesta, kjer smo pustili pustolovce, korakal je onemogel in strašno sestradan Seo-kvi. Oči so mu bile globoko udrte in so se nekako mrzlično svetile, kakor bi nesrečo oznanjevale. Mandžur bil je podoben blaznemu. Lasje

so bili vsi zmršeni, stali so po konci zaradi mnogih stranskih predmetov, ki so se vanje zapleli: tu je bil lopuh, nekako posušeno listje, koščki vejic itd. Kakor se je videlo, Seo-kvi pretečena dva dni ni izbiral, kam se vleže spat, zvalil se je, kamor je bilo, ne da bi bil dal kaj pod glavo. Razpraskano, silno shujšano telo osupnilo je na prvi pogled. Na njem visele so nekake cunje iz modre dabi. Na izbitih, ožuljenih nogah viseli so le kosci polustrojene kože, iz katere so bile narejene opanke. Seo-kvi lezel je počasi skozi grmovje, kakor z nekako neodločnostjo. V tem mu je pa pot bil dobro znan. Oba dni ni hodil po drugej stezi, kakor po tej, katera je bila poteptana od raznih zverij. Mandžur je nizko povešal glavo. Skrbno je iskal majhnih lovičjih stopinj, ki so se semtrtja videle mej mnogimi družimi zverinskimi stopinjami. Včasih so prišle iz Seo-kvi-jevih ust nezvezne fraze in klici. Vidno je bilo, da ga je tlačila kaka nadležna misel. Tlačile so ga usiljajoče domišljije.

— Zopet volčji sled! godrnjal je Seo-kvi, počasi stopajoč po stezici. Tu zopet! . . . Rudeči volkovi hodijo tod . . . Jaz vem, da hodijo . . . Dve

jami sem že izkopal na stezi, pa volk vender noter ne pade . . . Že tretji dan čakam! . . . Vse zastonj! . . . Prokleti vrag . . . Vselej se ogne . . . Danes zopet ni vspeha! . . . V jedno jamo je pala vidra, v drugo lisica . . . Ubil sem ja in ven vrgel . . . Samo pokritje sta spridili . . . Moral sem jami z nova zakriti z vejevjem . . . Počakati hočem do jutri, potem pa pojdem v drugo sotesko . . .

Tako sam seboj govoreč, prišel je Seo-kvi na majhno tratino in žalosten usel se k davno ugašenej grmadi. Ta kraj mu je bil dobro znan. Tu je že prenočil dvakrat in pripravljaj se je tretji in poslednjikrat.

— Jedel bi rad! zamemral je Mandžur po kratkem premišljevanji in pogledal okrog, kakor bi iskal jed.

— Zopet sem pozabil kaj ustreliti . . . Srna je stala skoraj zraven mene, pa sem jo pustil, go-drnjaj je Seo-kvi, in upiral svoje mrzlične oči v ugaslo oglje grmade. Prekleta sem lačen! . . . Ali hočem zopet poiskati kak korenček.

Mandžur je nehote ustal, šel v grmovje, kopal v gostej travi in vrnil se na tratino z dvema korenčkoma Marijinega cvetu.

— Da le imam vsaj kaj ugrizniti, zašepal je Seo-kvi, grizeč sladki koren.

— Zakuri sedaj grmado, Seo-kvi, in uleži se, govoril je sam seboj Mandžur. Samotarstvo ga je naučilo govoriti s sam seboj na glas izraževati svoje misli.

Čez nekaj trenutkov je na tratini zaplamtel svetli ogenj. Minulo je nekaj minut in Seo-kvi je zaspal, položivši poleg sebe nabasano puško. Poslednji čas po njegovem begu se je v Seo-kvi-ji izvršila znamenita premena. Ko je srečno ubežal presledovanju okradenih tovarišev, udal se popolnem misli, da mora najti znamenito dolino Ula-Džana. Besede Lonhou-a so se pregloboko zasadile v njegovo srce in možjane, da bi je bil mogel izruvat. Dolgo se je klatil od soteske do soteske, vedno iščeč priložnosti, da bi ujel živega rudečega volka. Vraže so paralizovale njegov razum. Mandžur je mislil, ako se mi posreči ujeti rudečega volka, se mu takoj izpolni vse, kar je pripovedoval Lonhou in čudna soteska Ula-Džana bode najdena. Ta misel je pregnala vse druge misli in tlačila ga je kakor mora. Pozabil je na jed. Spal je slabo. Vznemirjevale so ga strašne sanje. Strašno se je shujšal in pošušil. V onemoglej postavi z glo-

boko udrtimi očmi, s spičastim nosom, upalimi lici bilo je težko spoznati prejšnjega zdravega žilastega vojaškega beguna.

Požiral ga je notranji ogenj, — neizrekljivo hrepenenje po basnovitem bogastvu. Po cele ure je sanjal samo o tem, kako bi poiskal sotesko Ula-Džana in prisvojil si njene zaklade čudodejnega korena. Kakor bi prejšnjega strahu ne bilo v njem. Nehal se je bati biti sam v divji gošči napolnjeni z zvermi. Nič se ni dosti zmenil zato, da bi ga utegnile raztrgati. Vsak večer je pokojno zaspal zraven goreče grmade. Navadno je že ogenj ugasnil proti polnoči, pa Seo-kvi je še dalje spal, ne da bi se bal kakega napada. Sreča mu je varovala življenje. Od kar se je odločil od svojih tovarišev, še ni prišel v nobeno nevarnost. Zdelo se mu je celo, kakor da ni mogoče, da bi ga napala kaka zver, kajti sam božestveni Fo varuje svojega izvoljenca Mandžurja iz mesta Girina.

Ko je jedenkrat sklenil ujeti živega rudečega volka, ni imel pred njim več prejšnjega praznovernega strahu. Najprej je Seo-kvi poiskal stezo, po katerej po njegovih mislih hodijo strašni rudeči

volkovi, na njej skopal dve jami, kateri je bil pokril z vejami. Dva dni je zaporedoma ogledaval jami. Pa namesto volkov pali so notri sedaj lisica, sedaj vidra, sedaj rosomak. Jedenkrat pal je v jamo tudi plašljivi tibetski medved, katerega je Seo-kvi zjutraj našel že mrtvega. Kakor se je pokazalo, pal je bil medved v jamo, v katerej je že bila lisica, ter se je strašno prestrašil padca in nove družbe.

Seo-kvi se je vzbudil s solnčnim vzhodom in takoj hitel na znano stezo. Čez pol ure hitre, mrzlične hoje po hosti, stopil je Mandžur k bližnji volčjej jami. Srce mu je bilo od težkega pričakovanja vspeha. Tresoč se, je opazil, da je pokritje raztrgano. Gotovo sedi v jami zver. Seo-kvi je previdno stopil in prestrašen umaknil se nazaj. Iz temne jame gledale so ga oči svetle kakor goreče oglje. Nikake dvojbe ni bilo, da so to strašne oči hudega duha gošče — rudečega volka . . . Vspeh ostrašil je Seo-kvija. Vedel ni, kaj mu je storiti, kako izvršiti drugo polovico začetega predrznega dela . . . Minulo je več kakor pol ure. Mandžur je še vedno stal malo proč od jame in ni se upal

pogledati ujete zveri. Ognjene oči so ga ostrašile, vzele mu pogum, kateri se je bil polastil vsega njegovega bitja, od kar je bil sklenil poiskati si sotesko Ula-Džana.

Seo-kvi je čutil, da nema dovolj poguma, da bi zgrabil volka in skopal mu oči, kakor je pravil Lonhou. Domišljevanje je minulo. Pri tej priči se mu je začelo zdeti, da je oslepljen od neumne lakomnosti, lotil se nemogoče stvari. Zastonj si je dajal pogum s tem, da mu bode pomagal sam božestveni Fo. Zastonj je razdraževal svojo domišljijo, kako bode, ko najde čudovito sotesko. Nič ni pomagalo. Seo-kvi se je bal ganiti se. Praznovorni strah se ga je vedno bolj polastoval in napolnjeval mu trepeče srce . . . Nazadnje ni mogel več prenašati neznosne muke in prestrašen je bežal od jame. Še le na tratini je Seo-kvi prišel k sebi . . . Ustavil se je in onemogel je legel na travo pred ugaslo grmado.

Tresel se je, kakor preplašena zver, iščeča pribežališča. S čela so mu kapale na travo debela kaplje hladnega potu . . . Sedel je na enem mestu, kakor bi bil prirasel k zemlji, in vlekel na ušesa

v okrožujočej tišini . . . Minul je dolg dan. Nastopila je noč. Seo-kvi je še vedno sedel pri grmadi, ne da bi se bil kaj ganil ali pokazal kak znak življenja. Podoben je bil kamnitemu kipu. Kakor bi bil primrznil na njegovem bledem, onemoglem obrazu izraz strahú . . . V tem se je lačni volk že naveličal sedeti v temnej in mokrej jami ter začel je tuliti. Tulenje se je močno razlegalo v nočnej tišini. Kri je zaostajala Seo-kvi-ju v žilah. Zdelo se mu je da se to tulenje vedno razširja in razširja in nazadnje razširilo se neznansko na široko. Zdelo se mu je, da se je vse grmovje napolnilo s tem tulenjem, da se je vsa gošča oživila in zatrepetala od strašnega kričanja hudega duha . . . Seo-kvi je prestrašen pozabil narediti ogenj in okroževala ga je polutema. Pogled se mu je zgubljal v neprodrljivej megli . . . Kakor bi se bila najedenkrat ta megla razdelila, pokazovale so se čarovne luči in čudno plesale in rezale zrak z jako svetlimi bliski. Seo-kviju so ustajali lase na glavi. Zdelo se mu je, da okrog njega skačejo hudi duhovi in stegujejo k njemu svoje ognjene čape . . . Mandžurjevi živci tega neso mogli več prenašati . . . Seo-kvi je pre-

8*

strašen ustal in bežal, sam ne vedoč kam in divje kričal v nočni zrak. Zdelo se mu je, da se za njim podi cel trop hudih duhov, da potresajo vrhove okrožujočih dreves, kakor bi žugali begunu, kakor bi mu hoteli pregraditi pot . . . Mandžur je bežal po stezi, kakor bi bil zblaznil, pa instinktivno je vedel za vsak ovinek. Bežal je tako dolgo, dokler mu ni zmanjkalo močij. Pa pri tej priči pal je, nesrečni Mandžur, kakor bi ga bila podrla kaka nevidna sila, in onemogel, opraskan, brez čustev prav v gošči . . .

XV.

Drvenje.

Ko je Lonhou zgubil sled Seo-kvijev, sklenil je vrniti se nazaj pod hrib, tam prenočiti in zjutraj začeti znova iskati sled. Dobro je vedel, da od tega iskanja zavisi sreča vse družbe in sklenil le tedaj opustiti zasledovanje zvitega Mandžurja, ako ne bode nikakor moči najti njegovih sledov.

Noč je srečno minula. Ko se je razsvetilo ustali so v mokrejši travi in začeli lezti na hrib po

istej stezi, po katerej so prejšnji dan prišli v sotesko. Lonhou bil je prepričan, da je Seo-kvi šel po iste stezi na hrib, po katerej je bil prišel s hriba, potem pa odšel v drugo sotesko. Treba je bilo poiskati, kam ravno se je nagnil. Ko so lezli po strmem klanci, je pazil, da bi zagledal kje mej zverinskimi stopinjami Mandžurjev sled. Ki-se in Li-fu sta energično pomagala starejšini iskati. Ko so prišli na hrib, razšli so se po stezi, ki se je vila prav po njegovem vrhu. Lonhou šel je na desno, Ki-se in Li-fu sta jo pa obrnila na levo . . . Brez vsega uspeha iskali so celih deset ur. Preiskali so vse steze, pogledali v vsako pokotino — pa zastonj. Kakor bi se bil v zemljo udril Seo-kvi. Noč je je prisilila ustaviti iskanje. Trudni in strašno sestradani zbrali so se pod košato cedro, povečerjali kake korene in ulegli se spat . . . Sledeča dva dni sta ravno tako minula, Lonhou je začel obupavati.

— Ako ga jutri ne najdemo, rekel je predzadnji dan svojega iskanja, moramo se vrniti domov. Do zime ga ne moremo iskati . . . Tako smo že sestradani, od kar jemo samo razno korenje.

Drugi dan so energično nadaljevali iskanje in slučajno z uspehom. Korakajoč po stezi, ki se je jedva poznala, zagledal je Lonhou nekoga bose noge, ki so molile iz grmovja s petami kvišku. Očividno je bilo, da je neznani človek ležal na obrazu. Njegovo truplo se ni videlo. Bilo je v neprodrljivej gošči. Starejšina je tekel k mirno ležečemu človeku. Ni dvomil, da vidi pred seboj noge Seo-kvi-ja, kateri je napravil tovarišem toliko mučnih dnij.

— Hajda, hajda! . . . Seo-kvi! . . . zaklical je Lonhou tovarišem.

— Kje je!? . . . Kje!? vprašala sta začudena Ki-se in Li-fu ter hitela za starejšino.

Tu leži, crknjeni pes! rekel je ves zasopljien Lonhou in jezen je udaril s puškinim kopitom po bosih nogah, molečih iz grmovja. Li-fu je s strahom in pomilovanjem gledal ožuljene in okrvavljene noge, ki so se videle v lepej svetlezelenej travi.

— Hej, potegnite ga na stezo! zaukazal je Lonhou.

Ki-se in Li-fu sta ga zgrabila za noge in potegnili k sebi Pa ni se premaknil z mesta . . .

Potegnila sta močnejše . . . Nekaj je počilo, pa truplo se nikakor ni premaknilo iz grmovja, kakor bi se bilo priraslo za zemljo.

Najbrž se je ta crknen pes pred smrtjo z zobmi za kaj prijel . . . Le močnejše potegnita!! je zlobno zaklical Lonhou in sam prijel za noge.

Pustolovci so napeli vse sile in brez vsega prizanašanja potegnili za okrvavljene noge! . . . Zaslišalo se je nekako sumljivo hrustanje in tresk. Ali je zapokala kaka suha veja, ali kaj družega bilo je težko uganiti . . . Iskatelji žen-šena hoteli so še jedenkrat potegniti, pa pri tej priči so spustili okrvavljene noge iz rok. Kri jim je zastala v žilah . . . Lasje so se jim ježili. Na čelu so se njim prikazale hladne kaplje mrzlega potu. Kaj je je prestrašilo? . . . Začutili so, da so se Seo-kvi-jeve noge oživele in krčevito se stresle. Iz gošče se je zaslišalo jedva slišno mučno stokanje . . . Brez prizanašanja vlekli so za noge živega človeka! . . .

— Živ je še! zašeptal je Lonhou in pobledel.

— Kak vrag ga drži tam!?

Seo-kvi se je krčevito gibal z nogami, da se je jedva videlo. Lonhou ni spregovoril besede, hitro

je s sekiro naredil uhod v goščo in skril se v nji. Li-fu in Ki-se ostala sta na stezi v tihem pričakovanju. Čez jedno minuto vrnil se je Lonhou z bledim prestrašenim obrazom.

— Pojdimo! . . . rekel je stokajoč starejšina svojima tovarišema in hitro stopal je dalje po stezi.

— Kdo ga tam drži? vprašal je radoveden Ki-se.

— Pes crkne po pasje! . . . Sam božestveni Fo ga je kaznoval za zločin proti svojim tovarišem, jecljal je Lonhou s tresočim glasom.

— Te čudne besede so še bolj razvnele radovednost Ki-se-jevo.

— A si ga videl? vprašal je.

— Videl! odgovoril je odkritosrčno Lonhou.

— Od česa je crknil? . . . Ali je bil živ, ko smo ga vlekli za noge? . . . pristavil Ki-se.

— Da, živ! Pes crkne po pasje! . . .

— Najbrž je bežal in padel, nadaljeval je tiho Lonhou. Pal je na obraz . . . Nataknil se je na oster štor! . . . Štor ga je držal, a mi smo ga vlekli! . . . Crknil je! . . . Glavo smo mu skoro odtrgali . . . Nu,

pes crkne po pasje! . . . trdo in zlobno pristavil je in hitro stopal po stezi.

V tihem strahu šla sta Li-fu in Ki-se za svojim vodjo. Strašna smrt tovariša ja je hudo potrla.

Lonhou bežal je hitro naprej. Dobro je slutil, s katere strani je pribežal Seo-kvi. Tu pa tam so viseli po grmovji koščki pavolnatega blaga in jasno kazali, od kod je prišel Mandžur. Lonhou šel je pogumno. Preverjen je bil, ako pojde po tej stezi, da pride na zadnje na kraj, kjer se je Seo-kvi spustil v beg . . . In res so zvečer pustolovci prišli na tratino, na katerej je dvakrat prenočil Seo-kvi, ko je kakor blazen iskal basnovito dolino Ula-Džana. Bistro oko Lonhou-a je takoj zagledalo Mandžurjevo puško. Poleg nje je ležal smodnikov rog — kateri so tako dolgo in strastno iskali. Starejšina je hitro pobral rog in s tresočima rokama ga odprl.

— Polen je! zakričal je vesel. Seo-kvi je presul ves smodnik v svoj rog, najina je pa proč vrgel kje . . . Nu, zdaj pa hajda! . . . Zdaj bomo siti in pred zvermi se bomo branili . . . Hej, Ki-se! . . . poberi puško! . . . Sedaj bomo vsi imeli puške, nič nas ne bode pokončalo . . . Smodnika imamo dovolj

... Zdaj je že pozno, tako bi nastrelili divjačine za večerjo. Nič ne dene, to noč bomo že še prestradali, korenje bomo grizli, — potem bomo pa živeli, kakor bomo želeli! Jutri bodemo zopet iskali koren... Ej, Li-fu, Ki-se, nadaljeval je Lonhou. Od nepričakovanega veselja bil je postal zgovoren. — Ej, kaj tako debelo gledata. Hitro naberita subljadi in naredita ogenj. Tu prenočimo, a potem pa pojdemo za žen-šenom. Naberemo ga na stotine!...

Vesela pustolovca sta hitro izpolnila povelje starejšine. Čez nekaj minut je svetlo gorela grmada na poljani.

Vspeh je uplival na iskatelje. Veselili so se, pozabili nedavne nezgode, in postali zgovorni. Do pozne noči pogovarjali so se o tem in onem, zidali zlate gradove in sanjali o bodočnosti. Začeli so peti. Utihnili so še le pozno po noči...

XVI.

Nevihta.

Minulo je nekaj tednov. September se je približal svojemu koncu. Pustolovci vrnili so se domov po nenavadno srečnem stikanji po gošči.

Dnevi so srečno tekli. Spoprijeli so se nekajkrat z zvermi, a vse se je dobro izšlo za iskatelje. Obo-
 roženi s puškami so je lahko vspešno branili. Prej-
 šnji dogodki naučili so je paznosti in previdnosti. Nič več se ni posrečilo zverinam nepričakovano je
 napasti. Tiger, dva pantra in rumeno-rujavi med-
 ved postali so žrtve svoje predrznosti. Prvi si je
 zmislil napasti klateže neko temno noč, pa podrla
 ga je kroglja Lonhou-a, ki je stražil stanišče. Na
 tak način je starejšina Lonhou k desetim korenom
 žen-šena pridejal še tigrov žolč, — jedno znanih
 kitajskih zdravil proti mnogim boleznim. Predrznih
 pantrov se neso mogli tako srečno znebiti. Zveri,
 samec in samica, sta h kratu napali potnike, ko so
 lezli po ozkej zvitej stezi iz jedne soteske v drugo.
 Napad se ni izvršil nepričakovano. Iskatelji so že
 iz daljave zagledali ropni zveri v gostom listji prob-
 kovega drevesa; zveri sta vendar, če tudi pred
 smrtjo, napravili škodo. Bilo je tako-le: Ko so pot-
 niki zagledali pantra, ustavili so se kakih petnajst
 korakov od drevesa in pripravili puške. Zveri sta
 čakali, ljudje neso hiteli. Lonhou sam izbral je
 samca in prepustil samico tovarišema . . . Razlegli

so se skoro istočasno strelili . . . Samec je visoko poskočil in zvalil se na stezo. Kroglja ga je ubila. Samica je težko ranjena naredila velik skok, zagrnala se v Ki-se-ja in ga podrla. Bila je kratka, a obupna borba. Zver in človek sta se zvila v čuden klopčič in valila po okrvavljenem potu. Utikati se v to obupno borbo ni bilo mogoče. Vse šanse so bile na strani Ki-se-ja. Gibanja težko ranjene zveri neso bila dovolj močna in spretna . . . Čez jedno minuto se je končala borba. Zver se je zvijala v predsmrtnih bolečinah. Ki-se se je znebil še dosti srečno. Levo roko mu je zver hudo razgrizla: kajti Ki-se bil je to roko porinil v grlo zveri, z desno jo je pa z nožem smrtno zabodel v život. Razen obgriznene roke so se na obrazu in plečih videli sledovi strašnih krempljev.

Na obratnem potu šli so iskatelji žen-šena naravnost proti domu. Že štiri dni hodili so z jednega hriba Sihote-Alina na družega vedno v jedno mer — proti solnčnemu zapadu. Ravni pot bil je mnogo krajši od prejšnjega, vendar so je čakale velike težave in ovire. Samo tako vajeni, žilasti in predrzni ljudje, kakor so bili Lonhou, Ki-se in

Li-fu, mogli so hoditi po kraji, ki je bil podoben fantastično razburkanemu morju, katero bi bilo otrpnelo vsled kake čarobne moči. Posebno je bilo težko laziti po kamnitih, gorskih rebrih, poraščenih z raznim bodečim grmovjem. Mnogokrat morali so trebiti pot s sekirami in noži in pomikali so se le počasi naprej. Solnce je zašlo. Pustolovci so veselo korakali po stezi, ki se je vila po ozkej soteski in je bila pokrita na debelo z odpalim listjem, kakor z mehko preprogo. Jesen je že bila ustopila v svoje pravice.

Mnogim listnatim drevesom in grmom je že bila odpala njih letna obleka. Gošča zgubila je del svoje tajinstvenosti. Svobodneje je oko gledalo v raznoobrazno goščo, zdaj se obračalo v fantastično prepletene ovijajoče rastline, zdaj v debela veličastnih brestov in gabrov, prav v njih zdaj gole vrhove. Solnčni žarki so svobodneje prodirali v goščo; po zarumenelej, posušenej travi so se uglele fantastične sence. Skozi veje, prepletene kakor mreže, videlo se je prijazno, modro nebo, ki se je malo ujemalo z orumenelim in zarudelim listjem, ki je še ostalo na nekaterih drevesih in grmih . . .

Tiho hodili so potniki po mehkejši stezi in hiteli, da bi do mraka prišli do kakega ugodnejšega mesta za prenočevanja. Vsakemu iskatelju visel je na hrbtu velik kos srne ubite in razsekane prejšnji dan. Puške držali so v rokah . . . Po nekolikih ovin-kih je pot začel polagoma rebriti se navzgor in pripeljal je na zadnje pod jako strm hrib. Lonhou se je ustavil, molče vrgel s pleč, kar je nosil, sede na pete ter jel basati v pipo pošušeno listje rastline daljda-mo.

— Tu bomo prenočili! rekel je skozi zobe z glasom, ki ni dopuščal nikakega ugovora.

Ki-se in Li-fu sta se usela poleg starejšine in prižgala majhni pipi. Ko so nekaj časa molče pušili, prijel je vsak za svoje delo; jeden je prinesel celo naročje suhljadi, drugi je zakuril ogenj, tretji je pa narezal nekaj koscev srne. Useli so se k večerji. V tem je pa nastopila temna, hladna, septemberska noč. Jedva pokriti s cunjami, stiskali so se pustolovci k ognju, da bi ogreli svoje od mraza na pol zmrzneno truplo. V zraku bila je nenavadna, jako občutljiva mokrota. Nad temno sotesko razprostiralo se je visoko, temno, z neštevilnimi

zvezdami pokrito nebo. Kakor bi bilo otrpnelo porumenelo listje od tajinstvenega upliva teh milijonov svetlih lučic, kakor bi bilo zamrzlo v vlažnem nočnem zraku, tako mirno je vse bilo . . .

Potniki še neso povečerjali, že je navstal silen vihar in srdito mahal z drevesnimi vrhovi. Kakor bi bila gošča težko vzdihnila in prebudila se. Navstalo je nekako čudno, vrdito bobnenje, podobno šumenju razburkanega morja. Listje je trepetalo in kakor dež padalo na tla. Blesteče, prijazno sveteče zvezdice so se skrile. Nebo se je stemnilo nad vso goščo . . . Potegnil je nov vihar prav po dnu soteske in zmajal svetli plamen grmade. Odpalo listje je tiho zakrožilo, kakor bi bilo oživel, in čez nekaj minut je zopet mirno leglo na debelo plast že strohnelega listja.

— Nevihta bode, zagodrnjal je Lonhou in srdito vrgel na grmado celo butaro suhljadi.

Minulo je nekaj minut. Vse je bilo tiho. Temno nebo je osvetljevalo oddaljeno bliskanje. Nekje v daljavi se je čulo grmenje, podobno oddaljenemu streljanju iz topov. Nekaj debelih kapelj dežja je palo na ogenj in zašumelo na žarečem oglji. De-

ževne kaplje začele so kapati vedno bolj pogostem . . . Svetlo se je zabliskalo in udarila je strela, da bi bila kmalu vse oglušila. Jek se je ponovil po soteskah. Bilo je, kakor bi na tisoče velikanskih voz ropotalo po strmem kamnitem potu . . . Minulo je zopet nekaj minut mirne, daveče tišine . . . Kakor bi se bilo nebo odprlo . . . Svetli bliski so rezali nočno temo in zarili goščo s čarobno svetlobo. Strela udarjala je zaporedoma, jedenkrat huje ko drugičkrat. Dež je lil vedno močnejši in nazadnje se je nad goščo razlila prava tropična ploha . . . Ogenj je ugasnil, kakor bi trenil. Potnike je obdala tema, katero je razsvetljevalo samo neprestano bliskanje . . . In sedaj je udarila strela v vrh najbližnega bresta. Silen pok bil bi kmalu vse oglušil. Razklala je stoletno deblo bresta prav do korenin. Drevo se je užgalo, pa silni naliv je ogenj takoj zopet pogasil . . . Strašna zmešajava se ne da popisati. Kakor bi bilo nebo se razbelilo od neprestanega bliskanja, tako je čarovno osvetljevalo sotesko. Kakor bi se bili z vseh okrožujočih hribov razlegali pogosto streli iz tisoč topov . . . Zaslišalo se je grozno šumenje voda! Z vršin gričev valilo se je v dolino

na stotine šumečih potokov in hudournikov po strugah in čez skalovje. Majhni gorski potočki, ki so se jedva videli ob navadnem času, narastli so in premenili se v sumeče reke, ki so valile svojo kalno, penasto vodo po dnu ozkih sotesk, vedno so širile in razkopavale mehko zemljo. Velikanske kamne nosili so burni potoki kakor kamenčke. Stoletno drevje je ruvalo s koreninami, cepilo na kose in krožilo ž njimi v vrtincih, ter iz njih delalo zagraje in sklade. Srdito je rjovel potok pri teh nepričakovano nastalih zagrajah, napenjal se, in s šumom ulil se čez drevesne zagraje in drl dalje ter razrušil vse, kar bi ga bilo oviralo na potu . . .

XVII.

Ponočne nadloge.

Ta nevihta je jako potlačila potnike. Lonhou je pričakoval sicer nevihto, pa ne tako hude. Ta nevihta bila je redkost še za tega starega klateža, in je že toliko doživel. Položaj potnikov bil je skrajno neprijeten: od vrha je lila tropična ploha, s hribov so šumeli manjši potoki, ki so valili svojo kalno vodo v glavno reko, ki je tekla po dnu ozke so-

teske. Skušeni Lonhou je takoj spoznal, da ostati v soteski bilo bi jako nevarno. Dobro je videl, da bode vso ozko sotesko zalila voda. Glavni potok se je hitro napenjal, in še vedno širil. Besno šumenje se je slišalo ne daleč. Nevarnost se je vedno bolj približevala in grozila s katastrofo. Treba je bilo misliti, kako se rešiti.

— Iti moramo na holm . . . Tu nas zalije; zakričal je Lonhou, prizadevajoč preupiti tulenje elementov.

Ki-se in Li-fu sta pa še vedno žalostno molčala in stiskala se k debelemu cedrovemu deblu. Slišala nesta starejšine, bučenje viharja in šumenje vode je zaglušilo te besede.

— Ej, vidva! . . . Ali je voda vama ušesa zalila!? . . . razsrdil se je Lonhou, približavši se prav k tovarišema.

— Kaj je treba? vprašal je nehoté Ki-se z otrpnelimi ustni.

— Rekel sem vama: da moramo lezti na holm! . . . Ne obotavljajta se! . . . Tu nas zalije! . . . zakričal je na vse grlo starejšina.

Obotavljati se več ni moglo. Bučenje divjačjega potoka slišalo se je celo mej treskanjem.

Ki-se in Li-fu sta nehoté šla od drevesa in gazila z bosimi nogami blato za starejšino.

Šli so naprej tipaje, spodtikali se in butali v debela dreves. V soteski bila je tema, ki se je samo sem ter tja za jeden trenutek pretrgala in sotesko je ožaril čarobni svit bliska, ki je kar rezal oči . . . Šli so po kamenitem rebru v hrib. Doli s hriba so lili kalni potoki dežnice. Hoja bila je težavna in nevarna. Noge so polzele. Morali so lezti po vseh štirih, voda je pa lila, kakor bi jih hotela odnesti v strašno sotesko. Le z veliko težavo pomikali so se po strmem rebru. Prijemali so se za grme, in počasi lezli vedno višje. Roke in noge so strašno trpele. Lonhou je po sebi čutil, da tovariša ne bodeda prilezla do vrha holma in sklenil je v rebru počakati, da mine nevihta, če tudi je bilo nevarno. Steza, ki je peljala po strmem rebru, se je spremenila v burni gorski potok. Na obeh straneh steze je pa bila gošča, v katero ni bilo moč prodreti. Nehote morali so lezti po strugi nepričakovano nastalega potoka in tu počakati, da mine nevihta.

Prijeli so se potniki za bližnje grme in obstali. Skoro od glave do nog so bili v mrzlej in

kalnej vodi. Mraz je je tresel kakor mrzlica, zobje so jim klepetali, pa potrpežljivo so prenašali vse telesne in нравstvene muke . . . Minulo je nekaj mučnih ur. Nevihta je minula, veter je utihnil in nebo se je zjasnilo. Burno šumenje vodâ je polagoma utihnilo. Svetli žarki vzhajajočega solnca zlatili so mokre, obraščene vrhove holmov in šinili po kamenitih rebrih v mračne soteske. Otrpneli potniki so ložje izdihnili. Gorko jasno jutro vrnilo jim je pogum in energijo. Najprej ogledali so svoja bogatstva. Dragi koreni žen-šena ostali so nepoškodovani v kozuljih. Kar se tiče tigrovega žolča, se je pa pokazalo, da se je draga žolčna tekočina pomešala bila s kalno vodo gorskega potoka. Lonhou bil bi kmalu jokal zaradi te zgube: zdravilni žolč bili bi sedaj potrebovali, da bi ozdravili rane na nogah, katere so dobili po noči, ko so se po rebru gori plazili . . .

S težavo so prilezli na vrh hriba in useli se na odprtem kraji, katerega je solnce radodarno obsevalo s svojimi toplimi žarki. Solnce je posušilo in ogrelo pustolovce, ki so bili po noči kar otrpneli od mraza; zakuriti ni bilo mogoče. Lonhou še ni

mogel ukresati ognja, da bi prižgal pipo. Kresilna goba, skrbno spravljena v usnjatem mehu, se je namočila in treba je bilo počakati, da se posuši . . . Ko so naložili na ranjene noge nekake zdravilne trave, katere je našel v bližini Lonhou, sklenili so iskatelji zaspali. Noč brez spanja in polna muk jih je tako utrudila, da so takoj trdno pospali, ko so se ulegli po še mokrejši, jesenski travi.

XVIII.

Dalje.

— Naspali smo se, rekel je Lonbou. Dobro, da nas je vzbudil Čang-čung, sicer bi se bila naredila noč in utegnila bi se bila prigoditi kaka nesreča.

— In jaz sem tako lačen, da bi katero si bodi zver z zobmi raztrgal, opomnil je Li-fu.

— Mari misliš, da sem jaz sit? . . . Strašno bi rad jedel, pristavil je Ki-se.

— Puške imamo, pojdimo v katero si bodi sotesko, da ustrelimo kako divjačino . . . Divjačine kar mrgoli okrog, opomnil je Lonhou.

— Koga naj ubijem s tako puško, rekel je Li-fu in žalostno ogledaval svojo težko, mokro puško. Lonhou in Ki-se sta tudi skrbno ogledovala svoji puški. Kakor se je pokazalo, bile so v jako slabem stanju. Smodnik se je premenil v njih v poltekočo goščo. Kakor se je videlo, voda ni tekla samo od vrha, ampak tudi od strani v cevi. Cevi so bile napolnjene z vodo.

— Morajo se osnažiti! zaukazal je Lonhou. Puške so osnažili in očistili. Lonhou vzel je jedini smodnikov rog, ki mu je visel na pasu, da bi nabasali puške — pa nehoté se je stresel. Nenavadna teža roga ga je osupnila. S trepetom je odprl svoj zaklad, za kateri so pustolovci prestali že toliko npravstvenih in fizičnih muk in mraz ga je preletel po vseh udih. V smodnikovem rogu ni bilo smodnika, ampak neka poltekoča, črna gošča. Gotovo se je rog kaj poškodoval minulo noč in voda je vanj udrila.

— Zmočil se je! zagodrnjal je lakonično Lohou z zamolklim in potrtem glasom.

Li-fu in Ki-se sta se prestrašila tako slabe novice. Zdaj pa poginemo v gošči! Nesta se tako bala lakote, kakor ropnih zverij. Smrti za gladom

se ni bilo bati — kajti v gošči se dobi različno korenje in jagode, — da se ž njimi preživiš. A strašna je smrt v zobeh kake ropne zveri. Pot ni bil kratek. Treba je bilo laziti po hosti najmanj štirinajst dnij, predno bi prišli do kakega bivališča kjer bi bilo moč dobiti malo smodnika.

Če tudi je to jako potrlo Lonhou-a, da se je smodnik zmočil, vender ni obupal. Bil je že večkrat v podobnih težavnih okolnostih, zato se mu tudi sedaj položaj ni zdel brez vsega upa. Zastonj ni on lazil po gošči že toliko let.

— Nikar ne tujmo! . . . Bomo že prišli domov . . . Božestveni Fo bode nas varoval, rekel je Lonhou in iztresel iz roga črno blato.

— Počivajmo do jutri, potem pa odrinemo dalje, pristavil je Lonhou, ko je malo pomislil.

XIX.

Doma.

Šli so dalje, potniki prišli so do rešilnega potoka in skočili kopat se v njegovo prozorno, hladno vodo. Okrog je gorel gozd, mrgogejele so razne živali: nekatere so brele po potoku, druge so pa v

jedno mer dirjale dalje . . . V tem se je ogenj, približavši se k nepričakovanej oviri, besno zavrnil, in kakor bi se bil razjezil, začel požirati suhe grme, ki so rasli na obeh bregovih potoka. Nekajkrat je plame poskusilo preskočiti na drugo stran, pa zastonj. Potok je bil širok in sedaj popolnem zanesliva bramba proti razjarjenemu elementu.

— Hvala božestvenemu Fo-u! rekel je Lonhou, ko je zlezel na drugi breg in z očmi gledal za gozdnim požarom, ki se je sedaj obrnil na drugo stran. Sedaj pa že ostanemo živi! . . .

V tem se je začelo daniti. Najprej so pomislili na jed. Lonhou je imel prav. Jedva so stopili na še goreče pepelišče gozdnega požara, kar so nalleteli na mrtvega zuba. Žival je bila popolnem pečena. Ko so se najeli svežega mesa in odrezal vsak še velik kos za na pot, odpotovali so dalje . . . In to trpljenje bilo je zadnje . . . Drugi dan so iskatelji že srečno prišli iz tega grmovja na dobro izhojeno pot, ki je držala proti Ussuri-ju. Vse nevarnosti imeli so že za seboj. Pogumno so korakali dalje, izogibajoč se Kozakov in lovcev, kateri radi gonijo tudi klateže. Čez štiri dni se je Li-fu pri-

bližal domačej hiši. Izza hrastovega gozdiča videla se je slamnata streha z ostrim ovrhom, katero so zlatili žarki zahajóčega solnca.

— Nu, z Bogom, tovariš! rekel je Lonhou, ustavil se in podal tovarišem svojo široko, mozuljasto roko.

— Pojdi v našo hišo, počij se malo! rekel je Li-fu.

— Tu blizu živi moj stari tovariš; k njemu pojdem, odbil je surovo starejšina povabilo. Z Bogom, z Bogom! . . . Ako hočeš še iti bodočo pomlad, tedaj pridem po tebe . . .

— Imam dovolj! Ne! Nič več ne pojdem v goščo . . .

— Kakor hočeš! . . . Tvoja volja! . . . Z Bogom! . . . zagodrnjal je Lonhou in hitro se obrnil ter korakal proč od Li-fu-a.

Ko je prešel kakih dvajset korakov, obrnil se je in zaklical:

— Ali hočem priti po tebe bodočo pomlad? . . .

Li-fu je odmajal z glavo in skril se v hrastovem gozdiči. Hitel je, da se zopet vidi s svojimi starimi stariši in kaj zve o svojej Ljaj.

— Vrli deček! je žalostno zamemral Lonhou in otožno šel dalje . . .

— Li-fu stopil je v hišo, ko so stariši ravno useli k večerji. Nepričakovani prihod sina je je tako osupnil, da neso vedeli, kaj storiti. Od samega veselja bi bila mati kmalu prišla ob pamet. Kaj! . . . Prišel je nazadnje tisti, o katerem so mislili, da je že mrtev, prišel je sin, za katerim so že opravili sedmino in zaradi katerega prd zgodnje smrti je že prebudila in prejokala mnogo noči . . . Z jedno besedo, ustal je od mrtvih.

— Previdnejše, mati, rekel je Li-fu, prizadevajoč osvoboditi se iz njenega objetja in držeč v rokah dragoceni kozulj.

— Kaj imaš tam? vprašal ga je oče.

— Žen-šen . . . Našel sem ga v gošči . . . Ves čas sem bil v gošči . . . Vzeti hočem Ljaj, rekel je Li-fu.

— Dobro, sinček, dobro, rekel je oče. Le ženi se, a midva bova ljubkovala unuke.

— Le počakaj, jaz tečem po Ljaj, rekla je mati. Kako se bo razveselila ubožica! . . . Dolgočasila se je ves čas, čakala te in te še sedaj čaka

... Verjela ni, da si umrl ... Ves čas je govorila „Živ je še, živ!“ ...

— Dobro, stara! ... le teci po Ljaj, le hitro ... pretrgal je starec besedo.

— Takoj tečem! rekla je starka in hitro zginila skozi hišne vrata.

Minulo je več kakor jedno uro. Stari Kuan-Keba (Li-fu-ov oče) je že do dobrega ogledal zdravilni koren, kateri je našel sin in cenil ga je na sto in dvajset tel (240 rubljev.) Ali je to kaj malega: sto in dvajset tel! ... To je celo bogastvo! ... Kuan-Keba še v sanjah ni nikdar videl take svote.

In toliko denarja dobil je dečak jedno samo leto.

„To je dečko! ... Kuan-Keba pogledal je na svojega sina z nekakim spoštovanjem. Kak dečko je to, mislil si je starec, — pravi korenjak ... Kak mož je postal! ... Težko ga je spoznati.“

Res je bilo Li-fu-a težko spoznati. Petmesečno bivanje v gošči ga je zelo premenilo. To ni bil več prejšnji, sveži mladenič, rudečelic, polen in ponižen, ampak resen potnik z upalim, zagorelim obrazom, ki je kazal energijo in pogum. To je bil pravi lovec, predrzni iskatelj korena.

Starec se je tako zagledal v sina, da še zapazil ni, kako so se odprle hišne duri in prišla notri vesela in težko pričakovana Ljaj. Čez jedno sekundo jo je že krepko objel Li-fu.

— Koren žen-šen sem našel . . . Sto in dvajset tel je vreden. Sedaj lahko odkupim tebe, zašepetal je Li-fu svojej ljubljenci.

— Že vem, vem! — Pravila je že mati . . . Strije gre semkaj . . . Pusti me! rekla je Ljaj in se mu spretno izvila iz objetja.

Duri so se odprle in v hišo je prišel ponosno v spremstvu Li-fu one matere strije Ljaj-jin — Fu-čan.

Poslednji je že zvedel o zakladu, kateri je našel Li-fu in želel ga je ogledati s svojimi očmi.

— Na zdravje, Li-fu, na zdravje! rekel je prijazno Fu-čan. No, pokaži.

Previdno je izvlekel Li-fu iz kozulja dragoceni koren in pokazal ga navzočnim.

— Za manj kakor sto tel ga ne smeš dati, rekel je ponosno Fu-čan. To je dečko! . . . Kaj ti misliš, Ljaj? . . .

Ljaj je povabila oči in zarudela. Bila je jedne misli s strijcem.

— No, z Bogom, Kuan-Keba, z Bogom, stara, z Bogom, Li-fu, rekel je Fu-čan po kratkem molčanju. Sedaj pojdeva z Ljaj-jo domov! . . .

In Fu-čan se je napravil v spremstvu svoje nečakinje iz hiše. Na pragu se je ustavil in hitro rekel:

Kuan-Keba, tvoj sin naj le pošlje snubače . . . Zdaj mu ne branim vzeti Ljaj.

Čez jeden teden se je Ljaj že preselila v hišo Kuan-Kebe, kot zakonska žena Li-fu-a, kateri je plačal Fu-čanu za njo dvajset tel. Za ostalih sto tel (najdeni koren so prodali za 120 tel) je Li-fu postal trgovec . . .

